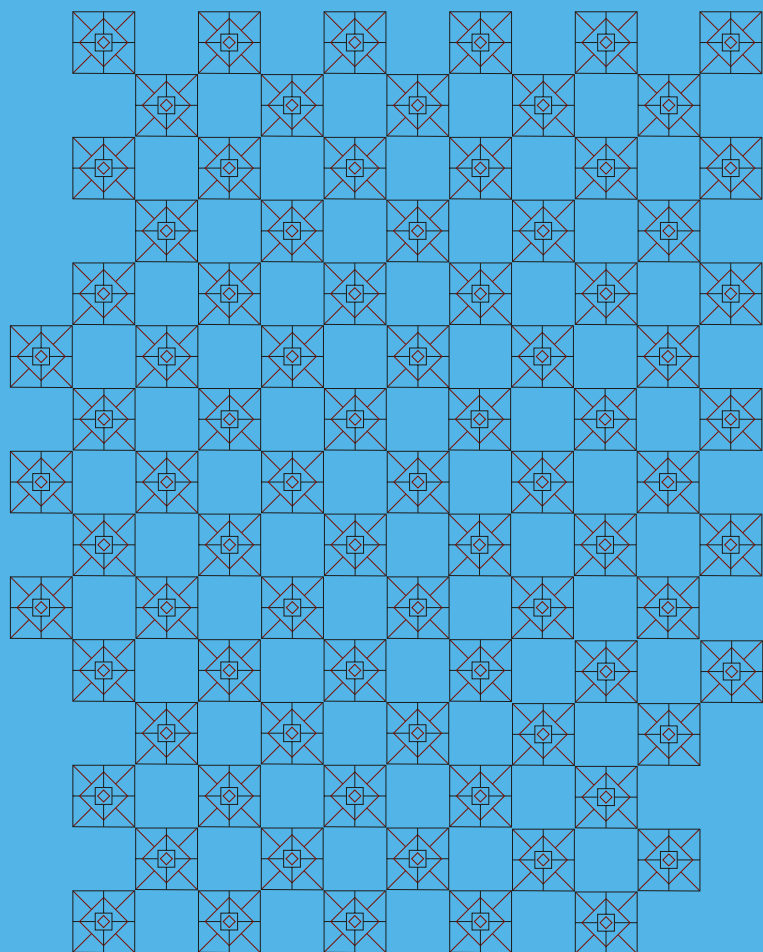
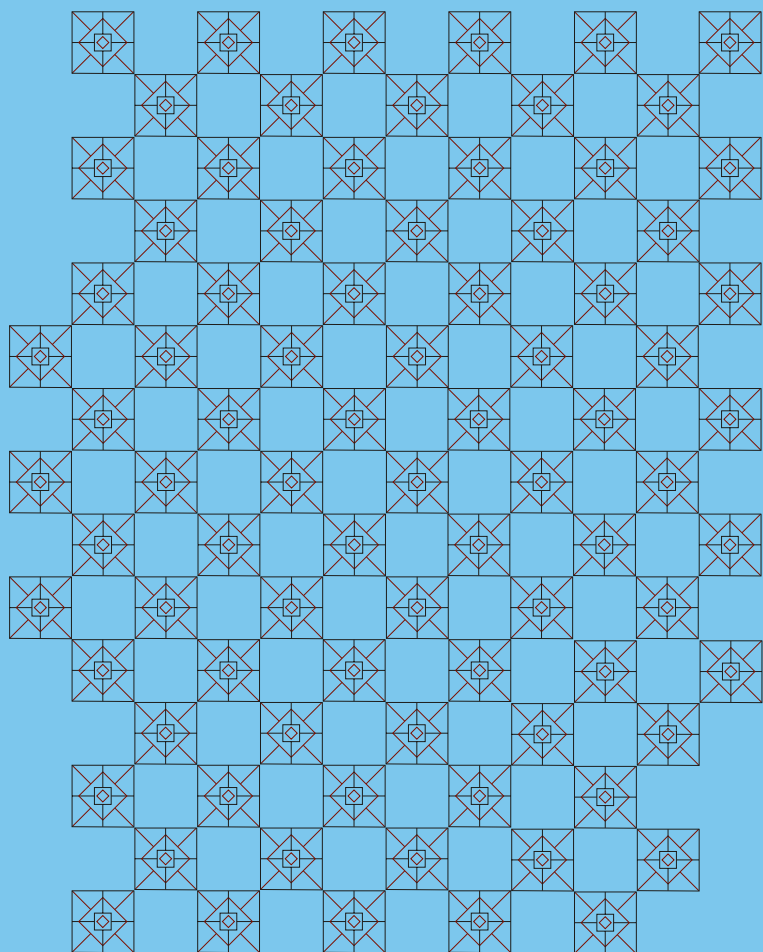

Retro **SPEKTIVE**

*Znanstvena revija za
zgodovinarstvo in
sorodna področja*

II/1

Retro **SPEKTIVE**

*Znanstvena revija za
zgodovinarstvo in
sorodna področja*

Glasiló Združenja za promocijo kulturne dediščine,
raziskav in novih tehnologij – Retrospektive

Mednarodni uredniški odbor:

dr. Peter Mikša (SI) (ODGOVORNI UREDNIK),
dr. Kornelija Ajlec (SI) (GLAVNA UREDNICA),
Maja Vehar (SI) (TEHNIČNA UREDNICA),
Jure Bežan (SI) (TEHNIČNI UREDNIK),
dr. Matija Zorn (SI),
dr. Petra Testen (SI),
dr. Božo Repe (SI),
dr. Yoshitome Kota (JP),
dr. Sanja Petrović Todosijević (SRB),
dr. Slobodan Marković (SRB),
dr. Ivan Laković (MNE).

Strokovna sodelavka:

mag. Ana Marija Lamut

Za znanstveno vsebino tekstov in točnost podatkov odgovarjajo avtorji. Prav tako morajo poskrbeti za avtorske pravice za objavljeno slikovno in drugo gradivo, v kolikor je to potrebno. Ponatis člankov in slik je mogoč samo z dovoljenjem uredništva in navedbo vira.

Redakcija tega zvezka je bila zaključena 12. junija 2019.

Prevodi: FuroCat d.o.o. (angleščina)
Naslovnica: Tjaša Krivec
Oblikovanje in oprema: Jure Stušek
Prelom in tisk: PODOBA d.o.o., Celjska cesta 7, SI-3250 Rogaška Slatina
Naklada: 100 izvodov

Cena izvoda: 15 €
Letna naročnina: 25 €

Izdaja: Združenje za promocijo kulturne
dediščine, raziskav in novih
tehnologij – Retrospektive
Slovenska cesta 9b, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

info@retrospektive-journal.org
www.retrospektive-journal.org

ISSN: 2630-3426 (TISKANA IZDAJA)
2670-4013 (SPLETNA IZDAJA)

KAZALO VSEBINE

Razprave 7

ODNOS PARTIZANSKEGA ZDRAVSTVA DO SPOLNEGA IN REPRODUKTIVNEGA ZDRAVJA NA SLOVENSKEM	8
---	----------

Maja Vehar

SLOVENCİ IN PANEVROPSKA UNIJA – ANALIZA OBDOBJA MED OBEMA VOJNAMA	36
--	-----------

Domen Kaučič

PODPIS SPORAZUMA O ZAPOSLOVANJU IN SOCIALNEM ZAVAROVANJU MED ZVEZNO REPUBLIKO NEMČIJO IN SOCIALISTIČNO FEDERATIVNO REPUBLIKO JUGOSLAVIJO (1964– 1968)	58
--	-----------

Jure Bežan

RAZVOJ SLOVENSKE GEOGRAFIJE – OBDOBJE MED KONCEM PRVE SVETOVNE VOJNE IN OSAMOSVOJITVIJO SLOVENIJE	81
--	-----------

dr. Drago Kladnik

Nove tehnologije 145

DELO S PDF DATOTEKAMI	146
------------------------------	------------

dr. Bojan Balkovec

KONTAKTI AVTORJEV	159
--------------------------	------------

RAZVOJ SLOVENSKE GEOGRAFIJE – OBDOBJE MED KONCEM PRVE SVETOVNE VOJNE IN OSAMOSVOJITVIJO SLOVENIJE

DEVELOPMENT OF THE SLOVENIAN GEOGRAPHY – PERIOD
BETWEEN THE END OF THE WORLD WAR I AND SLOVENIA'S
INDEPENDENCE

UDK: 910.1(497.4)(091)

dr. Drago Kladnik

IZVLEČEK

Geografija ali zemljepis je veda o vsestranski povezanosti, prepletenosti, soodvisnosti naravnih in družbenih pojavov ter procesov na Zemljinem površju, ki kot celota ustvarjajo regionalno strukturo in pokrajinsko podobo. Prispevek podaja zgoščen zgodovinski pregled razvoja slovenske geografije, pri čemer so po značilnih zgodovinskih obdobjih izpostavljeni znanstveno-raziskovalno delo, pedagoška organiziranost, idejna usmerjenost, mednarodna vpetost in publicistika. V tem delu članka predstavljamo obdobje med koncem prve svetovne vojne in osamosvojitvijo Slovenije, ki sta ga zaznamovali druga in tretja generacija slovenskih geografov. Število geografov se je močno povečalo, razširila se je raznovrstnost njihovega znanstvenega in strokovnega udejstvovanja, skokovito je narasla publicistična dejavnost. Izdelovanje zemljevidov je z izjemo tematske kartografije postopoma postalo domena geodezije.

Ključne besede: geografija, razvoj vede, geografi, znanstveno-raziskovalno delo, historična geografija, kartografija, Slovenija

ABSTRACT

Geography is the study of overall relationship, interconnection and correlation of natural and social components including processes on the

Earth's surface, which build regional structure and landscape image. The paper gives a condensed historical overview of the development of the Slovenian geography. Scientific research activities, pedagogical organisation, prevailing ideology, international collaborations and publicity are chronologically presented following particular historical periods. This part of the paper focuses on the time between the end of the World War I and the time when Slovenia became independent, characterised by the second and third generations of Slovenian geographers. The number of geographers increased, the diversity of their scientific work expanded, and their publicity rose. Except for the thematic cartography, the general cartography gradually became a domain of geodesy.

Keywords: geography, development of science, geographers, scientific-research work, historical geography, cartography, Slovenia

UVOD¹

Geografija ali zemljepis je veda o vsestranski povezanosti, prepletenosti, soodvisnosti naravnih in družbenih pojavov, procesov na Zemljinem površju, ki kot celota ustvarjajo regionalno strukturo, pokrajinsko podobo.² Predmet njenih preučevanj je Zemljino površje ali Zemljina površinska sfera (tudi geosfera, pokrajina ali geografsko okolje),³ namen pa je preučiti vse pojave in dejavnike, ki v večnem medsebojnem boju, součinkovanju in soodvisnosti hkratno oblikujejo in spreminjajo celovitost Zemljine površinske sfere.⁴ Manj enotnosti je glede položaja geografije v celotnem sistemu znanosti in o njeni notranji zgradbi.

Geografija je že od vsega začetka ena od znanstvenih ved, ki imajo poleg strogo znanstvenoraziskovalne vloge tudi pomembno nalogo posredovanja znanja širši javnosti, tako v okviru izobraževalnega sistema (pedagoška vloga) kot sicer (informativna vloga).⁵ Pomen teh treh funkcij se je vseskozi spreminjal in s tem tudi družbeni interes za geografijo.⁶

Prispevek, razdeljen na tri dele, podaja zgoščen zgodovinski pregled slovenske geografije, pri čemer so po značilnih zgodovinskih obdobjih razvoja vede izpostavljeni naslednji vidiki: znanstveno–raziskovalno delo, pedagoška organiziranost, idejna usmerjenost, mednarodna vpetost in publicistika, v novejših obdobjih tudi zaposljivost. Starejša zgodovinska obdobja do osamosvojitve Slovenije so v grobem

1 Prispevek je bil pripravljen v okviru raziskovalnega programa Geografija Slovenije (P6–0101), ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

2 *Geografski terminološki slovar*, ur. Kladnik, Drago, Franc Lovrenčak, Milan Orožen Adamič, Marjeta Humar in Borislava Košmrlj-Levačič. Ljubljana: Založba ZRC, 2005, 109.

3 Vrišer, Igor. »Razmišljanja o geografiji.« *Geografski vestnik*, 51 (1979), 83–96.

4 Vrišer, Igor. »Nove meje geografije.« *Geografski vestnik*, 47 (1975), 3–9.

5 Natek, Karel. »Stanje in prihodnost poljudnoznanstvenega pisanja v slovenski geografiji.« *Dela*, 40 (2013), 197–214.

6 Vrišer, Igor. »Aplikacija geografije za družbene potrebe.« *Geografski vestnik*, 62 (1990), 147–154.

povzeta po členitvah, kot so jih v svojih razpravah^{7,8,9,10,11,12,13,14} izoblikovali pripadniki druge in tretje generacije slovenskih geografov. Oprli smo se tudi na nekatere novejšje pregledne, sintezne članke.^{15,16,17,18,19,20}

Delitev na vse predstavljene generacije slovenskih geografov, za katero je značilno krajšanje razpona rojstnih letnic njenih pripadnikov z vsako mlajšo generacijo, ne izhaja iz dejanskih demografskih razmer, ampak je slejkoprej posledica narave dela v posameznem obdobju in s tem povezanih dosežkov tistega časa. To seveda ne pomeni, da se plodno delovanje nekaterih posameznikov ne razteza skozi več

7 Bohinec, Valter. »Razvoj geografije v Slovencih.« *Geografski vestnik*, 1/1 (1925), 1–24.

8 Kranjec, Silvo. »Geografija.« V: *Slovenska matica 1864–1964*, ur. France Bernik, 195–219. Ljubljana: Slovenska matica, 1964.

9 Ilešič, Svetozar. »Slovenska geografija v petdesetih letih slovenskega geografskega društva.« *Geografski vestnik*, 44 (1972), 165–180.

10 Vrišer, Igor in Tatjana Šifrer. »Geografska veda v Sloveniji = Geography in Slovenia.« *Geographica Iugoslavica*, 1 (1978), 42–58.

11 Pak, Mirko. »Nekaj misli o položaju v slovenski geografiji.« *Geografski vestnik*, 53 (1981), 73–83.

12 Vrišer, Igor. »Geografske dileme.« *Geografski vestnik*, 79/1 (2007), 77–84.

13 Klemenčič, Vladimir. »O Vrišerjevih dilemah in dejanskem stanju slovenske geografije v času delovanja tretje generacije slovenskih geografov.« *Geografski vestnik*, 81/2 (2010), 95–104.

14 Južnič, Stanislav in Rožle Bratec Mrvar. »Pouk geografije na Slovenskem v kronološkem zaporedju.« V: *Blaž Kocen in začetki pouka geografskih vsebin ter geografije med Slovenci*, razstavni katalog. Slovenski šolski muzej. Dosegljivo na: <http://www.ssolski-muzej.si/slo/exhibits.php?item=83> (dostop: marec 2018).

15 Gosar, Anton. »Geography in Slovenia.« *Slovene Studies*, 15/1-2 (1993), 197–204.

16 Fridl, Jerneja. »Oris razvoja kartografije in geografije.« V: *Geografski atlas Slovenije: država v prostoru in času*, ur. Jerneja Fridl, Drago Kladnik, Milan Orožen Adamič, Drago Perko in Aleš Pogačnik, 50–51. Ljubljana: DZS, 1998.

17 Perko, Drago in Matija Zorn. »Geography in Slovenia.« V: *Geographical tidbits from Slovenia: special issue on the occasion of the 32nd International Geographical Congress in Cologne*, ur. Matija Zorn, Rok Ciglič in Drago Perko, 9–21. Ljubljana: Association of Slovenian Geographers: = Zveza geografov Slovenije, 2012.

18 Kladnik, Drago. »Slovenian geography and geographical names.« V: *Geographical tidbits from Slovenia: special issue on the occasion of the 32nd International Geographical Congress in Cologne*, ur. Matija Zorn, Matija, Rok Ciglič in Drago Perko, 237–249. Ljubljana: Association of Slovenian Geographers: = Zveza geografov Slovenije, 2012.

19 Natek, Milan in Drago Perko. *50 let Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU*. Geografija Slovenije 1. Ljubljana: Založba ZRC, 1999.

20 Perko, Drago in Matija Zorn. »Sedemdeset let raziskovanj na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU.« *Geografski vestnik*, 88/2 (2016), 133–162.

obdobji; v takšnih primerih smo jih uvrstili v tisto, v katerega so vtisnili najbolj izrazit pečat.

MED SVETOVNIMA VOJNAMA IN LETOM 1960 – DRUGA GENERACIJA SLOVENSКИH GEOGRAFOV

Z razpadom avstro-ogrske monarhije in vključitvijo v novonastalo politično tvorbo Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se je leta 1929 preimenovala v Jugoslavijo, so se razmere za razvoj slovenske geografije korenito spremenile. Znašla se je pred novimi izzivi, med katerimi so bili v ospredju temeljito raziskati ožjo in širšo domovino v novonastalih razmerah, organizirati pedagoško in raziskovalno delo, ju vpeti v mednarodne tokove ter vzpodbuditi publicistično dejavnost. Prvi je tovrstno geografsko delo²¹ že leta 1919 pripravil Karel Capuder (1879–1960).

Po prvi svetovni vojni je bila geografska znanost v vodilnih evropskih državah v polnem vzponu, temelječem na odmiku od tradicionalnega pojmovanja geografije, najprej kot vede o zemeljski obli kot matematično astronomskem telesu, pozneje pa kot vede o spoznavanju zemeljskega površja, odkrivanju njenih še neznanih ali malo znanih predelov in njihovem vsestranskem, enciklopedičnem opisovanju. Geografski raziskovalni cilji so se preusmerili predvsem k preučevanju medsebojnih vzročnih, in funkcijskih zvez med različnimi pokrajinskimi prvinami in procesi, ki sestavljajo in preoblikujejo prostorsko-pokrajinsko stvarnost, še posebno zvez in medsebojnih učinkovanj med naravo in družbo. Prej prevladujoče opisovanje je nadomestilo znanstveno razglabljanje o problemih. Ob tem novem razvoju se je na področju fizične geografije izoblikovala in razmahnila zlasti geomorfologija. Poleg nje je na pobudo nemškega geografa Friedricha Ratzla (1844–1904) zaživela antropogeografija, katere deterministične poglede so kmalu popravila stališča francoske posibilistične šole Paula Vidala de la Blacha (1845–1918).²²

21 Capuder, Karl. *Naša država: zemljepisni pregled s statističnimi tabelami*. Maribor: Tiskarna sv. Cirila, 1919.

22 Ilešič, »Slovenska geografija«, 165–180.

V razvoju slovenske geografije lahko čas med svetovnima vojnama razčlenimo v dve obdobji. Prvo, tako imenovano ustanovitveno obdobje (trajalo je do leta 1928), je bilo še močno v znaku tradicionalnih tokov, ki so prihajali v glavnem iz Srednje Evrope, največ z Dunaja, čeprav se je prepletalo s svojevrstnimi vplivi »geografske šole« Jovana Cvijića z jugovzhoda.²³ Drugo obdobje je bilo izrazito v znaku pobud prvega slovenskega geografskega akademika Antona Melika (1890–1966)²⁴ in njegove »šole«, ki pa je bila številčno razmeroma skromno zastopana.²⁵

Razvoj je že po dobrih dveh desetletjih prekinila druga svetovna vojna. Šele po njej je slovenska geografija kot ena najmlajših nacionalnih ved pridobila širše možnosti za organizacijski, študijski in vsebinski razmah, vendar je vse do pričetka šestdesetih let prejšnjega stoletja organizacijski okvir za geografijo na univerzi ostal dokaj skromen. Anton Melik in Svetozar Ilešič (1907–1985) sta se kot edina profesorja nekaj let sama ubadala z obsežnim pedagoškim delom (organiziran je bil enopredmeten študij), izdajo učbenikov, znanstveno–raziskovalnim delom in številnimi pomembnimi strokovnimi in nestrokovnimi funkcijami. V novih družbenopolitičnih razmerah je slovenska geografija nenehno pridobivala pomen. Gospodarske in družbene potrebe so *»kar klicale po aplikaciji geografskih dognanj v praksi, v najrazličnejši problematiki slovenskega in jugoslovanskega prostora ter njegovega urejanja; to pa je pomenilo samo močno razširjeno in poglobljeno dejavnost slovenskih geografov v smeri obravnavanja aktualnih družbeno–gospodarskih problemov«*.²⁶ Slovenska geografija se je približala ravni, ki jo je v takratni Evropi dosegala moderno pojmovana geografija.

Celotno obdobje med letoma 1919 in 1960 so zaznamovali še vedno maloštevilni pripadniki druge generacije slovenskih geografov.

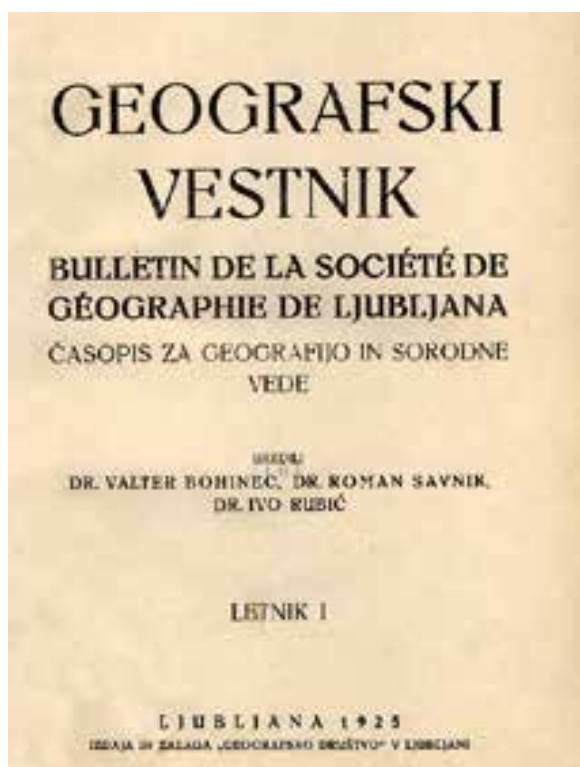
23 Ilešič, Svetozar. »Nekaj besed ob priliki proslavljanja šestdesetletnice geografskega društva Slovenije.« *Geografski vestnik*, 55 (1983), 3–7.

24 »Ob stoletnici rojstva A. Melika,« ur. Darko Radinja. *Geografski vestnik*, 62 (1990), 3–78.

25 Ilešič, »Nekaj besed«, 4.

26 Ilešič, »Slovenska geografija«, 170–171.

Neposredno po prvi svetovni vojni je pomemben preskok za slovensko geografsko znanost pomenil leta 1919 ustanovljeni geografski inštitut na novoustanovljeni ljubljanski univerzi.²⁷ Vendar takrat slovenska geografija še ni imela ljudi, ki bi jo lahko na univerzi zastopali bodisi po ustrezni formalni bodisi po vsebinski kvalificiranosti. Zato je bil za prvega tamkajšnjega profesorja geografije aprila 1920 imenovan dalmatinski Hrvat, dotlej redni profesor na zagrebški univerzi, Artur Gavazzi (1861–1944),^{28,29} ki se, razen ene same izjeme,³⁰ v svojih raziskavah ni ukvarjal s slovenskim ozemljem.

Slika 1: Notranja naslovna stran prvega Geografskega vestnika iz leta 1925.

Na inštitutu je okrog sebe zbral skupino zagretilih študentov in diplomantov, ki so se kljub skromnim delovnim razmeram mladostno zagnano lotili strokovnega dela in ustanovili Geografsko društvo,³¹ ki je zaživelo leta 1922 pod predsedstvom prav tako Hrvata Iva Rubića (1897–1961). Leta 1925, ko je predsednik postal Valter Bohinec (1898–1984), je tudi formalno postalo splošna organizacija vseh slovenskih geografov. Poleg njiju so bili v teh prvih letih društvenega obstoja med odborniki Rado Bednarik (1902–1975), Franjo Baš (1899–1967), Pavle Blaznik (1903–1984), Silvo Kranjec (1892–1976), Anton Melik, Maks Miklavčič (1910–1971), France Planina (1901–1992), Ivan Rakovec

27 Bohinec, »Razvoj«, 1–24.

28 Ilešič, »Slovenska geografija«, 167.

29 Polajnar Horvat, Katarina. »Gavazzi (Franović), Artur«. *Prispevek za Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, avgust 2016.

30 Gavazzi, Artur. »O meteoroloških postajah v Sloveniji.« *Geografski vestnik*, 1/1 (1925), 55–61.

31 Bohinec, Valter in Roman Savnik. »Kako je nastalo geografsko društvo Slovenije.« *Geografski vestnik*, 44 (1972), 161–165.

(1899–1985), Jože Rus (1888–1945) in Roman Savnik (1902–1987).³² Kot plod njihovih prizadevanj po uveljavljanju slovenske geografije je leta 1925 začela izhajati prva slovenska geografska znanstvena revija *Geografski vestnik*; njeni prvi uredniki so bili Valter Bohinec, Roman Savnik in Ivo Rubić (slika 1).³³

Prvega zborovanja geografov Jugoslavije v Beogradu leta 1927 so se udeležili tudi predstavniki mladega slovenskega Geografskega društva, ki je jeseni 1933 v Ljubljani organiziralo drugo jugoslovansko zborovanje. Popestrilo ga je z obiskoma Gorenjske in Strug na Dolenjskem, ki so jih malo prej prizadele hude poplave.

Študij geografije je sprva potekal v glavnem po vzoru avstrijskega študijskega sistema. Po prvi reformi študija geografije leta 1925 se je največ študentov odločilo za tradicionalno povezavo študija geografije in zgodovine, ki je na ljubljanski univerzi dolgo ostala v ospredju. V vseh letnikih je bilo skupaj med deset in dvajset študentov. Osnovan je bil zelo živahen in razgiban seminar, praviloma na lastne stroške so bile uvedene intenzivne terenske vaje.³⁴ Čeprav je večina diplomantov šla poučevati na šole, jih je nekaj vendarle zasedlo strokovna mesta v obeh geografskih inštitutih ter v raznih raziskovalnih in operativnih ustanovah.

Slika 2: Portret Antona Melika iz tridesetih let 20. stoletja. Foto: Veličan Bešter.

32 Ilešič, »Slovenska geografija«, 168.

33 Perko in Zorn, »Geography«, 9–21.

34 Plut, Dušan. »Ob 70-letnici poučevanja in raziskovanja geografije na ljubljanski univerzi.« *Dela*, 6 (1989), 1–8.

Leta 1928 je geografsko katedro na univerzi kot mlad docent prevzel Anton Melik (slika 2), ki je postal tudi predsednik društva in urednik *Geografskega vestnika*. Melik je v tem času hitro zrastel v uglednega geografa raziskovalca³⁵ in se skupaj z vrstniki druge generacije uveljavil v smereh, ki so bile takrat v ospredju zanimanja evropske geografije. Njihovo pozornost so pritegnili tudi začetni procesi deagrarizacije in urbanizacije na območju Slovenije.³⁶ Prevladovale so analitične študije, oprte na takrat še skromne podatkovne baze. Že takrat so vzkalili zametki aplikativne in socialne geografije,³⁷ katerih rezultat je prvo veliko monografsko delo o Sloveniji,^{38,39} ki ga je pripravil Melik in je bilo namenjeno tako strokovni kot laični javnosti. Že prej, kmalu po nastanku Kraljevine SHS, je pripravil monografijo in zemljepisni učbenik o naši novi širši domovini.^{40,41,42}

Poleg že omenjenih del je, če navedemo le najpomembnejša, pred drugo svetovno vojno objavil vsebinsko raznolike študije o kolonizaciji Ljubljanskega barja,⁴³ pliocenskem porečju Ljubljanice,⁴⁴ Bohinjskem ledeniku,⁴⁵ kozolcu⁴⁶ (slika 3), podeželskih naselij⁴⁷ in razvoju jugoslovanskih železnic,⁴⁸ po vojni pa razprave o povezanosti vojne in

35 Ilešič, Svetozar. »Ob sedemdesetletnici profesorja Antona Melika.« *Geografski vestnik*, 32 (1960), 3–9.

36 Pak, »Nekaj«, 77.

37 Ilešič, »Slovenska geografija«, 168.

38 Melik, Anton. *Slovenija: geografski opis*. Ljubljana: Slovenska matica, 1935.

39 ponatis: Melik, Anton. *Slovenija I: geografski opis II: Splošni del*. Ljubljana: Slovenska matica, 1936.

40 Melik, Anton. *Jugoslavija: zemljepisni pregled, 1. del*. Ljubljana: Tiskovna zadruga, 1921.

41 Melik, Anton. *Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev*. Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna, 1923.

42 Leta 1958 je pri Državni založbi Slovenije izšla tretja, predelana in razširjena izdaja knjige *Jugoslavija: zemljepisni pregled*.

43 Melik, Anton. *Kolonizacija Ljubljanskega barja*. Ljubljana: Tiskovna zadruga, 1927.

44 Melik, Anton. »Pliocensko porečje Ljubljanice.« *Geografski vestnik*, 4 (1928), 69–88.

45 Melik, Anton. »Bohinjski ledenik.« *Geografski vestnik*, 5 (1929–1930), 1–39.

46 Melik, Anton. *Kozolec na Slovenskem*. Ljubljana: Znanstveno društvo, 1931.

47 Melik, Anton. »Kmetška naselja na Slovenskem.« *Geografski vestnik*, 9 (1933), 129–165.

48 Melik, Anton. »Razvoj železnic na ozemlju Jugoslavije.« *Geografski vestnik*, 14 (1938), 118–134.

geografije,⁴⁹ planinah v Julijskih Alpah,⁵⁰ mlinih na Slovenskem,⁵¹ novih glacioloških spoznanjih v Julijskih Alpah,⁵² pliocenski Soči,⁵³ slovenskih planinah zunaj Alp,⁵⁴ fluvialnih elementih na Krasu⁵⁵ ter regionalnogeografsko študijo Bovec in Bovško.⁵⁶ Melik je tudi prvi pri nas sistemsko opozoril na težave pri zapisovanju tujih krajevnih imen, ki naj bi se pojavile po prvi svetovni vojni.⁵⁷

Slika 3: Prikaza dveh značilnih tipov kozolcev iz Melikove knjige *Kozolec na Slovenskem*.

Med svetovnima vojnama, ko so bili mednarodni stiki slovenske geografije dokaj šibki, se je Melik kot predstavnik slovenskih

Slika 4. Stegnjeni kozolec (Potljane, občina Šentvid nad Ljubljano).

Fotogr. Melik.

Slika 5. Planinski stegnjeni kozolec (Julijske Alpe).

Fotogr. J. Barvik.

49 Melik, Anton. »Druga svetovna vojna in mi geografi.« *Geografski vestnik*, 17 (1945), 105–115.

50 Melik, Anton. *Planine v Julijskih Alpah*. Ljubljana: SAZU, 1950.

51 Melik, Anton. »Mlini na Slovenskem.« *Geografski vestnik*, 25 (1953), 3–26.

52 Melik, Anton. »Nova glaciološka spoznanja v Julijskih Alpah.« *Geografski zbornik*, 3 (1954), 6–49.

53 Melik, Anton. »Pliocenska Soča.« *Geografski zbornik*, 4 (1956), 129–157.

54 Melik, Anton. »Izvenalpske planine na Slovenskem.« *Geografski zbornik*, 4 (1956), 275–307.

55 Melik, Anton. »Fluvialni elementi v Krasu.« *Geografski zbornik*, 6 (1961), 333–362.

56 Melik, Anton. »Bovec in Bovško: regionalnogeografska študija.« *Geografski zbornik*, 7 (1962), 309–388.

57 Melik, Anton. »Pisava krajevnih imen.« *Geografski vestnik*, 4 (1928), 129–130.

geografov udeležil mednarodnih geografskih kongresov leta 1930 v Parizu in leta 1934 v Varšavi.

Vrh Melikovega vsestranskega ustvarjanja so zagotovo vsi štirje zvezki regionalnogeografske monografije o slovenskih pokrajinah,^{58,59,60,61} ki so v celoti njegovo samostojno avtorsko delo in so kljub občutnim razvojnim spremembam, novejšim dognanjem, poznejšim pozivom k celovitejšemu in enotnejšemu pristopu⁶² ter njihovem udejanjenju po osamosvojitvi Slovenije⁶³ med geografi še vedno izjemno cenjeni in pogosto uporabljeni. Iz njih je mogoče izluščiti tudi prvo podrobnejšo geografsko regionalizacijo območja Slovenije in njegovega zamejstva.⁶⁴

Melik je skupaj z Ilešičem postavil temelje slovenski geomorfologiji, klimatogeografiji, hidrogeografiji, družbeni ali humani geografiji in historični geografiji,^{65,66} zato ga dandanes upravičeno označujemo za največjega slovenskega geografa.⁶⁷ Leta 1938 je postal redni profesor za geografijo na ljubljanski univerzi, v letih 1946–1950 je bil njen rektor. Leta 1940 je postal dopisni in leta 1946 redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, leta 1963 tudi dopisni član Srbske akademije nauka i umetnosti. Med letoma 1950 in 1966 je bil predsednik Slovenske matice.

V čast Antonu Meliku Zveza geografov Slovenije uspešnim in uveljavljenim geografom – raziskovalcem podeljuje *Melikovo priznanje*

58 Melik, Anton. *Slovenski alpski svet, Slovenija 1*. Ljubljana: Slovenska matica, 1954.

59 Melik, Anton. *Štajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino, Slovenija 2*. Ljubljana: Slovenska matica, 1957.

60 Melik, Anton. *Posavska Slovenija, Slovenija 3*. Ljubljana: Slovenska matica, 1959.

61 Melik, Anton. *Slovensko primorje, Slovenija 4*. Ljubljana: Slovenska matica, 1960.

62 Ilešič, Svetozar. »Redakcijska zasnova in struktura predvidene regionalnogeografske monografije Slovenije.« *Geografski vestnik*, 53 (1981), 103–114.

63 *Slovenija: pokrajine in ljudje*, ur. Drago Perko in Milan Orožen Adamič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998.

64 Kladnik, Drago. »Naravnogeografske členitve Slovenije.« *Geografski vestnik*, 68 (1996), 129–153.

65 Gams, Ivan. »O pomenu Antona Melika za slovensko geografijo.« *Geografski vestnik*, 78/1 (2006), 79–86.

66 Vrišer, »Geografske«, 77–84.

67 Fridl, »Oris«, 50–51.

za življenjsko delo in vrhunske dosežke, novim raziskovalcem in diplomantom geografije, ki s svojimi nadpovprečnimi raziskovalnimi dosežki obogatijo slovensko geografijo z novimi in izvirnimi spoznanji, pa *Melikovo priznanje* za mladega znanstvenika ali obetajočega geografa – raziskovalca.

Leta 1946 je Melik dal pobudo za ustanovitev Inštituta za geografijo pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti (od leta 1976 Geografskega inštituta Antona Melika Slovenske akademije znanosti in umetnosti in od 1981 Geografskega inštituta Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti)⁶⁸ in bil njegov upravnik do svoje smrti leta 1966. Leta 1946 je bil na njegovo pobudo ustanovljen tudi Zemljepisni muzej Slovenije,⁶⁹ leto pozneje pa Inštitut za raziskovanje krasa SAZU s sedežem v Postojni, sprva pod vodstvom geografa in speleologa Alfreda Šerka (1910–1948), po njegovi prezgodnji smrti pa pod vodstvom Romana Savnika. Že leta 1947 je bila v okviru ljubljanske univerze ustanovljena Višja pedagoška šola (sedanja Pedagoška fakulteta), ki je že takoj vzgajala tudi kader za poučevanje zemljepisa in zgodovine; njen prvi direktor je postal zgodovinar in geograf Jože Hainz (1914–1962).⁷⁰ Med letoma 1950 in 1968 je geografski inštitut izdajal *Dela inštituta za geografijo*, ki veljajo za najstarejšo slovensko knjižno zbirko. S temi pridobitvami so se izboljšale razmere za sistematično raziskovalno delo, pa tudi objavljane njegovih rezultatov.

Leta 1946 so se začele sistematične raziskave Triglavskega ledenika (sliki 4a in 4b), ki še vedno potekajo in tako veljajo za najdlje trajajoči sklenjeni raziskovalni in s tem tudi geografski projekt v Sloveniji.⁷¹ V sekciji za šolsko geografijo Geografskega društva se je obnovila pobuda za pripravo Nacionalnega atlasa Slovenije, ki je na pobudo Valterja Bohinca vzknila že pred drugo svetovno vojno.⁷² Značilno za to obdobje

68 Natek in Perko, »50 let«, 11–18.

69 Zorn, Matija in Primož Gašperič. »Geografska dediščina – sedem desetletij Zemljepisnega muzeja.« *Geografski vestnik*, 88/1, (2016), 97–120.

70 Zgodovina Pedagoške fakultete. Dosegljivo na: <https://www.pef.uni-lj.si/59.html> (dostop: marec 2018).

71 Perko in Zorn, »Geography«, 12.

72 Ilešič, »Slovenska geografija«, 171 in 169.

je tudi aktivno sodelovanje geografov pri prostorskem načrtovanju ter oblikovanju urbanističnih in planerskih društev in ustanov.⁷³

Slika 4a: Triglavski ledenik z ledeniškimi razpokami sredi dvajsetih let 20. stoletja. Sliko neznanega avtorja hrani Slovenski planinski muzej v Mojstrani.

Slika 4b: Sodobne meritve Triglavskega ledenika leta 2005. Foto: Blaž Barborič.

73 Ilešič, »Nekaj«, 5.

Prvo zborovanje slovenskih geografov po drugi svetovni vojni je bilo leta 1952 v Kamniku. Na drugem zborovanju leta 1954 v Mariboru je društvo povzdignilo svoj glas z zahtevami za ustrezno mesto geografije v znanosti in v šoli. Na četrtem zborovanju leta 1957 v Portorožu so se prisotni intenzivno lotili geografske regionalizacije. Že leta 1949 so se na Pokljuki sestali predstavniki vseh republiških geografskih društev ter sprožili pobudo za ustanovitev zvezne organizacije geografov, ki je bila ustanovljena lepo pozneje v Beogradu.⁷⁴

Leta 1952 je Geografski inštitut začel izdajati drugo najstarejšo slovensko znanstveno revijo *Geografski zbornik*, ki je imela alternativno ime *Acta geographica*.⁷⁵ Leta 1954 je Geografsko društvo zasnovalo strokovno revijo *Geografski obzornik*, sprva namenjeno geografskemu pouku in vzgoji, pozneje pa tudi popularizaciji geografije.⁷⁶ Na občnem zboru društva leta 1955 so nekateri v diskusiji opozorili, da preti nevarnost notranjega razbitja ali dezintegracije geografije.⁷⁷

Slika 5: Portret akademika Svetozarja Ilešiča. Vir: Arhiv Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

74 Ilešič, »Slovenska geografija«, 172–173.

75 Zorn, Matija in Blaž Komac. »The history of *Acta geographica Slovenica* = Zgodovina znanstvene revije *Acta geographica Slovenica*.« *Acta geographica Slovenica*, 50/1 (2010), 7–34.

76 Potočnik Slavič, Irma. »Začetki Geografskega obzornika: Geografski obzornik v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja ali Geografski obzornik postane polnoleten.« *Geografski obzornik*, 50/3–4 (2003), 34–35.

77 Ilešič, »Slovenska geografija«, 172.

Slovincem je geografijo s kakovostnimi učbeniki,^{78,79,80,81} ki so jih praviloma natisnili v več izdajah, približal Svetozar Ilešič (1907–1985),^{82,83} (slika 5), za Melikom drugi geografski akademik, ki je izredni član SAZU postal leta 1967 in redni leta 1970, za nameček pa leta 1980 še zunanji član Polske Akademie Nauk. Plod njegovega poglobljenega ukvarjanja z geomorfologijo,^{84,85} hidrogeografijo,⁸⁶ klimatogeografijo,⁸⁷ regionalno⁸⁸ in historično geografijo^{89,90} je enajst samostojnih knjig ter več sto znanstvenih in strokovnih člankov, prikazov in ocen.⁹¹ Za njegove raziskave sta bili, tako kot v tem razdobju tudi pri drugih raziskovalcih, značilni historično-genetska ter fiziognomsko-morfološka usmeritev.

Leta po drugi svetovni vojni sicer za mednarodne stike slovenske geografije niso bila ugodna. Šele simpozij o geografiji in zgodovini agrarne pokrajine leta 1957 v Nancyju, ki se ga je udeležil Ilešič, je posredno sprožil stike z agrarnogeografsko in iz nje izhajajočo socialnogeografsko »šolo« v Münchnu, konferenca o preučevanju rabe tal v deželah vzhodnega dela srednje Evrope, ki jo je leta 1960 organiziral Geografski inštitut Poljske akademije znanosti v Varšavi,

78 Ilešič, Svetozar. *Gospodarska in politična geografija sveta*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1947.

79 Ilešič, Svetozar. *Gospodarska geografija sveta. 1: Amerika*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1952.

80 Ilešič, Svetozar. *Gospodarska geografija sveta. 2: Afrika, Južna Azija, Avstralija z Oceanijo in južnim polarnim svetom*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1957.

81 Ilešič, Svetozar. *Obča geografija: priročnik za gimnazije in druge srednje šole*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1967.

82 Vrišer, Igor. »Slovenski geografi ob smrti akademika profesorja dr. Svetozarja Ilešiča.« *Geografski vestnik*, 57 (195), 3–7.

83 Topole, Maja. »Ilešič, Svetozar«. Prispevek za *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, december 2016.

84 Ilešič, Svetozar. »Terase na Gorenjski ravnini.« *Geografski vestnik*, 11 (1935), 132–167.

85 Ilešič, Svetozar. »Nekaj smernic v sodobnem morfogenetskem proučevanju.« *Geografski vestnik*, 1213 (1936/1937), 114–156.

86 Ilešič, Svetozar. »Rečni režimi v Jugoslaviji.« *Geografski vestnik*, 19 (1947), 1–111.

87 Ilešič, Svetozar. »Klimatska območja Jugoslavije.« *Geografski obzornik*, 17/3–4 (1970), 4–10.

88 Ilešič, Svetozar. »Škofjeloško hribovje.« *Geografski vestnik*, 15 (1938), 48–98.

89 Ilešič, Svetozar. »Planine ob dolnji Zilji.« *Geografski vestnik*, 7 (1931), 120–148.

90 Ilešič, Svetozar. »Kmetska naselja na vzhodnem Gorenjskem.« *Geografski vestnik*, 9 (1933), 3–94.

91 Fridl, »Oris«, 51.

pa dolgoletne delovne povezave med poljskimi ter slovenskimi in tudi drugimi jugoslovanskimi geografi.

Kot rezultat poglobljenih mednarodnih stikov je najpomembnejše in najbolj odmevno Ilešičevo delo *Sistemi poljske razdelitve na Slovenskem*⁹² izšlo tudi v Nemčiji⁹³ ter vplivalo na razvoj agrarne geografije v Evropi (slika 6).

Slika 6: Celki v Zgornji Savinjski dolini so ena od najbolj značilnih oblik poljske razdelitve na Slovenskem. Foto: Bojan Erhartič.

92 Ilešič, Svetozar. *Sistemi poljske razdelitve na Slovenskem = La physionomie parcellaire des champs en Slovénie*. Dela 2. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1950.

93 Ilešič, Svetozar. *Die Flurformen Slowenines im Lichte der europäischen Flurforschung*. Kallmünz/Regensburg: M. Lassleben, 1959.

Ilešič je bil tudi med najpomembnejšimi slovenskimi geografi, ki so se ukvarjali z regionalizacijami,^{94,95,96,97} v več člankih pa se je aktivno postavil v bran enotnosti geografije in zoperstavil prodirajočem dualizmu.^{98,99,100} Njegova pomembnejša znanstvena dela so izšla v obsežni knjigi *Pogledi na geografijo*,¹⁰¹ ki je zaradi svoje metodološko-teoretske podstatí še vedno med najbolj priljubljenimi strokovnimi deli v slovenski geografiji.

V čast Svetozarju Ilešiču Zveza geografov Slovenije za uspešno življenjsko delo na področju vzgoje in izobraževanja podeljuje *Ilešičevo priznanje*.

To obdobje razvoja slovenske geografije so opazno zaznamovali še nekateri pomembni posamezniki, ki so s svojim delom pomembno prispevali k odstranjevanju raziskovalnih škrbín, obenem pa z uredniško-redakcijskim delom in prvimi širši javnosti namenjenimi geografsko-turističnimi deli pripomogli k povečanju javnega ugleda geografije. Že pred drugo svetovno vojno je številne geografe pritegnil k sodelovanju *Krajevni leksikon Dravske banovine*,¹⁰² ki je izšel leta 1937. Njegovo strokovno uredništvo je bilo večinoma domena geografov (Svetozar Ilešič, Roman Savnik, Zvone Hočevár, Jože Kosmatin, Andrej Kovač, Vladimir Leban, Maks Miklavčič, Franc Pengov, Ivan Simonič in Janko Sotošek).

94 Ilešič, Svetozar. »Slovenske pokrajine.« *Geografski obzornik*, 3 (1956), 25–38.

95 Ilešič, Svetozar. »Problemi geografske rajonizacije ob primeru Slovenije.« *Geografski vestnik*, 2930 (1957–1958), 83–140.

96 Ilešič, Svetozar. »Slovenske pokrajine.« *Geografski vestnik*, 44 (1972), 9–31.

97 Ilešič, Svetozar. »Geografska regionalizacija Jugoslavije.« *Geografski vestnik*, 33 (1961), 3–23.

98 Ilešič, Svetozar. »Za enotnost geografije.« *Geografski vestnik*, 26 (1954), 157–161.

99 Ilešič, Svetozar. »Geografija na razpotjih.« *Geografski vestnik*, 46 (1974), 3–9.

100 Ilešič, Svetozar. »Načelna razglabljanja o geografiji v socialistični Evropi.« *Geografski vestnik*, 46 (1974), 75–80.

101 Ilešič, Svetozar. *Pogledi na geografijo: teoretsko-metodološki prispevki, razprave in poročila*. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1979.

102 *Krajevni leksikon Dravske banovine*, ur. Guido Zupan. Ljubljana: Uprava Krajevnega leksikona Dravske banovine v Ljubljani, Zveza za tujski promet za Slovenijo v Ljubljani, 1937.

Poleg Melika in Ilešiča je bil najbolj izpostavljen slovenski geograf tiste dobe Valter Bohinec, ki ni znan le po svojih geografskih razpravah, ampak tudi po jamarskem, bibliotekarskem in še bolj kartografskem udejstvovanju.^{103,104} Ukvarjal se je tako s fizično kot družbeno in regionalno geografijo, pri čemer je največ pozornosti namenjal demografiji,¹⁰⁵ geomorfologiji in glaciologiji,^{106,107} krasoslovju,¹⁰⁸ turizmu,¹⁰⁹ takrat manj znanim tujim deželam¹¹⁰ in zgodovinskim vidikom kartografije.¹¹¹ Pomemben je bil tudi njegov prispevek pri redakciji šolskih atlasov¹¹² in zemljevidov.

Bohinčev tesen sodelavec je bil srednješolski profesor France Planina.¹¹³ Njegovo pestro udejstvovanje je vrh doseglo v šestdesetih letih, ko je v našo zakladnico turistične literature, namenjene vse bolj motoriziranemu in mobilnemu Slovencu, prispeval kar štiri pomembna dela.^{114,115,116,117} Skupaj z Bohincem je sodeloval pri redakciji Selanovih zemljevidov, pri Savnikovem *Krajevem leksikonu Slovenije* pa je bil odgovoren za pripravo občinskih zemljevidov.

103 Gams, Ivan. »Prof. dr. Valter Bohinec – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 40 (1968), 173–177.

104 Kladnik, Drago. »Bohinec, Valter«. Prispevek za *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, junij 2017.

105 Bohinec, Valter. »Ljubljanska mestna aglomeracija in njena antropogeografska meja.« *Geografski vestnik*, 2/1 (1926), 22–35.

106 Bohinec, Valter. »K morfologiji in glaciologiji rateške pokrajine.« *Geografski vestnik*, 11 (1935), 100–132.

107 Bohinec, Valter. »Postglacialno Korénško jezero.« *Geografski vestnik*, 14 (1938), 98–106.

108 Bohinec, Valter. »Županova jama.« *Geografski vestnik*, 2/4 (1927), 156–168.

109 Bohinec, Valter. »Po vaseh in mestih Slovenske Istre.« *Turistični vestnik*, 3 (1956), 89–104.

110 Bohinec, Valter. »Nil in dežela Egipčanov. Del 1: Narava.« *Svet: slovenska poljudnoznanstvena knjižica*, 1/6 (1944), 129 strani.

111 Bohinec, Valter. *Slovenske dežele na zemljevidih od 16. do 18. stoletja*. Ljubljana: Cankarjeva založba, Trubarjev antikvariat, 1969.

112 Kladnik, Drago. *Podomačena tuja zemljepisna imena v slovenskih atlasih sveta*. Geografija Slovenije 14. Ljubljana: Založba ZRC, 2007.

113 Kunaver, Jurij. »Profesor France Planina – devetdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 63 (1991), 171–172.

114 Planina, France. *Poljanska in Selška dolina*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1962.

115 Planina, France. *Škofja Loka z bližnjo okolico*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1962.

116 Planina, France. *Slovenija in njeni kraji*. Ljubljana: Prešernova družba, 1963.

117 Planina, France. *Jugoslavija*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1968.

Roman Savnik^{118,119} je bil znan predvsem kot urednik in eden pomembnejših avtorjev štirih obsežnih knjig *Krajevnega leksikona Slovenije*,^{120,121,122,123} med katerimi je prva izšla leta 1968 (slika 7) in zadnja

leta 1980, s čimer pravzaprav že spadajo v obdobje tretje generacije slovenskih geografov. Že prej, med letoma 1951 in 1962 je bil vršilec dolžnosti upravnika Inštituta za raziskovanje krasa SAZU v Postojni. V okviru naravoslovne sekcije terminološke komisije SAZU je urejal geografsko terminologijo. Raziskovalno je preučeval predvsem kras^{124,125} in solinarstvo v slovenskem primorju.^{126,127}

Slika 7: Notranja naslovna stran prve izmed štirih knjig *Krajevnega leksikona Slovenije*.

118 Kunaver, Jurij. »Petinosemdeset let dr. Romana Savnika.« *Geografski vestnik*, 32 (1960), 3–9.

119 Kozina, Jani. »Savnik, Roman«. Prispevek za *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, september 2016.

120 *Krajevni leksikon Slovenije. 1. knjiga: Zahodni del Slovenije*, ur. Roman Savnik. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1968.

121 *Krajevni leksikon Slovenije. 2. knjiga: Jedro osrednje Slovenije in njen jugovzhodni del*, ur. Roman Savnik. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1971.

122 *Krajevni leksikon Slovenije. 3. knjiga: Svet med Savinjskimi Alpami in Sotlo*, ur. Roman Savnik. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1976.

123 *Krajevni leksikon Slovenije. 4. knjiga: Podravje in Pomurje*, ur. Roman Savnik. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1980.

124 Hribar, France, France Habe in Roman Savnik. »Podzemeljski svet Prestranškega in Slavinskega Ravnika.« *Acta carsologica*, 1 (1955), 91–147.

125 Savnik, Roman. »Hidrografska zaledje Planinskega polja.« *Geografski vestnik*, 32 (1960), 213–223.

126 Savnik, Roman. »Solarstvo Šavrinskega primorja.« *Geografski vestnik*, 23 (1951), 137–155.

127 Savnik, Roman. »Problemi Piranskih solin.« *Geografski zbornik*, 9 (1965), 59–82.

Vsestranski pedagog Pavel Kunaver (1889–1988)¹²⁸ je zapustil opazen pečat na področjih fizične geografije, krasoslovja^{129,130} in speleologije,¹³¹ zgodovine geografskih odkritij,¹³² skavtizma in taborništva, planinstva in planinske vzgoje¹³³ ter astronomije. Napisal je okrog 30 knjig ter številne znanstvene, strokovne in poljudne članke. Kot goreč ideolog varovanja narave se je z javnim nastopanjem in zapisi uprl načrtovani ojezeritvi Cerknškega jezera.¹³⁴ Bistveno je prispeval tudi k varovanju Planinskega polja, Škocjanskih jam, Bohinjskega jezera, vrha Triglava in reke Soče.

Geograf in zgodovinar Jože Rus,¹³⁵ ki je življenjsko pot marca 1945 sklenil v taborišču Buchenwaldu, je glavnino svojih del ustvaril med svetovnima vojnama. Kmalu po prvi svetovni vojni je pisal o etničnih in kulturnih prvinah Slovencev,¹³⁶ zatem je izšla njegova geomorfološka knjižica o izoblikovanosti slovenskega ozemlja.¹³⁷ Tik pred drugo svetovno vojno je objavil študijo o Kočevski in Kočevskih,¹³⁸ bil pa je tudi med prvimi geografskimi preučevalci krajevnih imen.¹³⁹

128 Kunaver, Jurij. *Pavel Kunaver – Sivi volk: pričevanja o vzgojitelju, geografu, alpinistu drenovcu, jamarju, skavtu – taborniku, astronomu, umetniku, naravovarstveniku in pisatelju*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2018.

129 Kunaver, Pavel. *Kraški svet in njegovi pojavi: poljudnoznanstven spis s slikami*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1922.

130 Kunaver, Pavel. *Cerknško jezero*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1961.

131 Kunaver, Pavel. »Triglavski ledenik in njegova skrivnost – brezno.« *Planinski vestnik*, 59/9 (1959), 387–394.

132 Kunaver, Pavel. *Tuji svetovi, neznana morja*. Ljubljana: Glavni odbor Prešernove družbe, 1966.

133 Kunaver, Pavel. *Na planine!* Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1921.

134 Kunaver, Pavel. »Roke proč od cerknških voda! : Odločen poseg v idiliko Cerknškega jezera: največja oskrumba slovenske narave.« *Delo*, 19. november 1969, 6.

135 Ilešič, Svetozar. »† Dr. Jože Rus (20. 3. 1888–25. 3. 1945).« *Geografski vestnik*, 17/1–4 (1945), 118–120.

136 Rus, Jože. Istorijske osnove etničnog i kulturnog stanja kod Slovenaca. *Glasnik geografskega društva*, 5 (1921), 180–188.

137 Rus, Jože. *Slovenska zemlja: kratka analiza njene zgradnje in izoblike*. Ljubljana: Zvezna tiskarna in knjigarna, 1924.

138 Rus, Jože. »Jedro kočevskega vprašanja: zgodovina, sedanjost in bodočnost kočevskega gospodarstva in njegovih prirodnih in socialnih podlag.« *Kočevski zbornik: razprave o Kočevski in njenih ljudeh*, 1 (1939), 131–173.

139 Rus, Jože. »Vaške table in vaška imena.« *Geografski vestnik*, 14 (1938), 1–8.

Ljubiteljski geograf Rudolf Badjura (1881–1963)¹⁴⁰ velja za začetnika razvoja pohodniškega,¹⁴¹ planinskega in gorniškega turizma ter posledično športnega turizma v Sloveniji. V štirih različnih jezikih je izdal kar 17 turističnih in planinskih vodnikov (slika 8); prvi med njimi je *Na Triglav, v kraljestvo Zlatorogovo!*¹⁴² Velja tudi za začetnika naše smučarske publicistike. Z vidika geografije je posebej pomembno njegovo delo na področju zemljepisnega izrazja in imenoslovja. Temeljna knjiga s tega področja je *Ljudska geografija – terensko izrazoslovje*¹⁴³ z nadaljevanjem.¹⁴⁴ V obeh slovensko strokovno geografsko izrazje, predvsem za površinske reliefne oblike, spretno

prepleta z zemljepisnimi imeni. S posebno natančnostjo in zavzetostjo je preučeval gorske prelaze in njihova poimenovanja.¹⁴⁵ Badjurova dela so še vedno temelj za razreševanje terminoloških izzivov, številna stara zemljepisna imena pa so se ohranila tudi po njegovi zaslugi in

Slika 8: Zgodnji vodniki Rudolfa Badjure, izdani med letoma 1913 in 1924.

140 Geršič, Matjaž, Borut Batagelj, Herman Berčič, Ljudmila Bokal, Aleš Guček, Janez Kavar, Stane Kocutar, Blaž Komac, Zvezdan Marković, Peter Mikša in Blaž Torkar. *Rudolf Badjura – življenje in delo*. Geografija Slovenije 29. Ljubljana: Založba ZRC, 2014.

141 Badjura, Rudolf. *Sto izletov po Gorenjskem, Dolenjskem, Notranjskem*. Ljubljana: samozaložba, 1930.

142 Badjura, Rudolf. *Na Triglav, v kraljestvo Zlatorogovo!* Ljubljana: H. Badiura, 1913.

143 Badjura, Rudolf. *Ljudska geografija: terensko izrazoslovje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1953.

144 Badjura, Rudolf. *Ljudska geografija: terensko izrazoslovje. Del 2, Rešeto umetnih in ljudskih zemljepisnih izrazov*. Ljubljana: samozaložba, 1957.

145 Badjura, Rudolf. »Slovensko in nemško geografsko sedlo.« *Geografski vestnik*, 22 (1950), 138–170.

njegovem vztrajnem nasprotovanju tujejezičnim imenom in strokovnim ustrezniciam.¹⁴⁶

Pionir na področju toponomastike je bil po izobrazbi pravnik Henrik Tuma (1858–1935).¹⁴⁷ Poglobljen zapis o njej je objavil v drugi številki prvega letnika *Geografskega vestnika*.¹⁴⁸ Kot predpogoj za pravilno zapisovanje in uporabo zemljepisnih imen je izpostavil neposredno terensko delo in sodelovanje z domačini, zavedal se je tudi potrebe po čim tesnejšem interdisciplinarnem sodelovanju. Neprecenljiv je predvsem njegov prispevek k imenoslovju Julijskih Alp,¹⁴⁹ ki pa žal še vedno ni dorečeno in se med novodobnimi gorniki pogosto znajde na tapeti.

Poleg omenjenih so ustvarjalnost druge generacije slovenskih geografov pomembneje zaznamovali še historična geografa Pavle Blaznik (1903–1984)^{150,151,152} in Ivan Simonič (1905–1979),^{153,154} družbeni geograf in prvi vodja Zemljepisnega muzeja Vladimir Leban (1912–1976),^{155,156,157} družbena geografka Slava Lipoglavšek Rakovec (1912–2002),^{158,159,160} preučevalci planinskega pašništva Bogdan Jordan

146 Geršič, Matjaž in Blaž Komac. »Geografski opus Rudolfa Badjura.« *Geografski vestnik*, 86/2 (2014), 73–84.

147 Ilešič, Svetozar. »† Dr. Henrik Tuma.« *Geografski vestnik*, 11 (1935), 189–190.

148 Tuma, Henrik. »Toponomastika.« *Geografski vestnik*, 1/2 (1925), 86–97.

149 Tuma, Henrik. *Imenoslovje Julijskih Alp*. Ljubljana: Slovensko planinsko društvo, 1929.

150 Planina, France. »Dr. Pavle Blaznik – osemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 55 (1983), 125–127.

151 Blaznik, Pavle. »Bitenj.« *Geografski vestnik*, 4 (1928), 3–66.

152 Blaznik, Pavle. »Posestne razmere v Selški dolini.« *Geografski vestnik*, 10 (1934), 88–98.

153 Simonič, Ivan. »Geografski pregled kočevskega jezikovno mešanega ozemlja.« *Kočevski zbornik: razprave o Kočevski in njenih ljudeh*, 1 (1939), 7–43.

154 Simonič, Ivan. »Zgodovina kočevskega ozemlja.« *Kočevski zbornik: razprave o Kočevski in njenih ljudeh*, 1 (1939), 45–130.

155 Žagar, Marjan. »Umrli je dr. Vladimir Leban.« *Geografski vestnik*, 49 (1977), 259–260.

156 Leban, Vladimir. »Doseljivanje v Ljubljano.« *Geografski vestnik*, 18 (1946), 60–93.

157 Leban, Vladimir. »Kmetijska zemlja v Sloveniji.« *Geografski vestnik*, 19 (1947), 139–149.

158 Natek, Milan. »Jubilej prof. Slave Rakovec-Lipoglavšek.« *Geografski vestnik*, 69 (1997), 227–228.

159 Lipoglavšek Rakovec, Slava. »Slovenski izseljenci.« *Geografski vestnik*, 22 (1950), 3–60.

160 Lipoglavšek Rakovec, Slava. »Tržič: Mestna geografija.« *Geografski zbornik*, 2 (1954), 115–186.

(1917–1942, ustreljen kot talec),^{161,162} Edvard Čerček¹⁶³ in Vlado Fajgelj (1933–1955),^{164,165} klimatogeografa in meteorologa Oskar Reja (tudi Reja; 1900–1980)^{166,167,168} in Belorus Vitalij Manohin (1913–1970),^{169,170} krasoslovca France Habe (1909–1999)^{171,172} in Alfred Šerko (1910–1948),^{173,174,175} ter neumorni pisec srednješolskih učbenikov Silvo Kranjec.¹⁷⁶

Na kratko si poglejmo še tedanji razvoj slovenske kartografije. Že na začetku 20. stoletja so se sodelavci in uredništvo takratne Matice slovenske zavedali, da je po Kozlerjevem zemljevidu slovenskega ozemlja potrebno novejše in kakovostnejše delo s to tematiko. Po prvotnih načrtih naj bi izšel leta 1909, vendar se je njegova priprava zaradi internih razlogov in prve svetovne vojne močno zavlekla. Po končani vojni se je delo nadaljevalo in leta 1921 je na štirih listih v merilu 1 : 200.000 izšel *Zemljevid slovenskega ozemlja* (slika 9), leto zatem pa še dodatek *Kazalo krajev na "Zemljevidu slovenskega ozemlja"*, ki ga je pripravil Rikard Svetlič. Gre za prvi zemljevid slovenskega ozemlja v

161 »† Bogdan Jordan (1917–1941).« *Geografski vestnik*, 17/1–4 (1945), 124–125.

162 Jordan, Bogdan. »Planine v Karavankah.« *Geografski vestnik*, 17/1–4 (1945), 40–104.

163 Čerček, Edvard. »Planine v južnih Kamniških Alpah.« *Geografski vestnik*, 20–21 (1948–1949), 37–85.

164 Ilešič, Svetozar. »Vladko Fajgelj († 26. junija 1956).« *Geografski vestnik*, 27–28 (1955–1956), 436–437.

165 Fajgelj, Vlado. »Planine v vzhodnem delu Savinjskih Alp.« *Geografski vestnik*, 25 (1953), 123–166.

166 Bohinec, Valter. »Profesorju Oskarju Reyi v spomin.« *Geografski vestnik*, 52 (1980), 208–209.

167 Reja, Oskar. »Navali hladnega in toplega zraka v Dravsko banovino.« *Geografski vestnik*, 10 (1934), 66–88.

168 Reja, Oskar. »Najvišje in najnižje temperature v Sloveniji.« *Geografski vestnik*, 15 (1939), 3–26.

169 Ilešič, Svetozar. »Ob smrti dr. Vitala Manohina (1914–1970).« *Geografski vestnik*, 42 (1970), 158.

170 Manohin, Vitalij. »Podnebje Ljubljane.« *Geografski vestnik*, 17 (1945), 3–48.

171 Kranjc, Andrej. »Ob osemdesetletnici dr. Franceta Habeta.« *Geografski vestnik*, 61 (1989), 197–198.

172 Habe, France. »Toplinski odnošaji na izvirih Ljublanice.« *Geografski vestnik*, 12–13 (1936–1937), 53–61.

173 Melik, Anton. »† Dr. Alfred Šerko (17. februarja 1910 – 7. septembra 1948).« *Geografski vestnik*, 20–21 (1948–1949), 339–341.

174 Šerko, Alfred. »Barvanje podtalnic v Sloveniji.« *Geografski vestnik*, 18 (1946), 125–139.

175 Šerko, Alfred. »Kraški pojavi v Jugoslaviji.« *Geografski vestnik*, 19 (1947), 43–70.

176 Ilešič, Svetozar. »Profesor Silvo Kranjec – osemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 44 (1972), 201–202.

večjem merilu. Precejšnji slabosti sta slaba tehnična izvedba in velika gostota krajevnih imen, kar vpliva na njegovo slabšo preglednost.^{177,178}

Slika 9: Izrez iz *Zemljevida slovenskega ozemlja*, ki ga je Matica slovenska izdala leta 1921.

Leta 1927 je univerzitetni geografski inštitut dobil prvega šolanega kartografa Wolfa Luckmanna (1904–1930), ki ni pripravljaval le tematskih zemljevidov k znanstvenim člankom sodelavcev, ampak se je ukvarjal tudi s teorijo kartografije. Njegovo delo je nadaljeval Vilko Finžgar (1910–1972).¹⁷⁹ Pomembnejši kartografi tega obdobja so bili še Slavoj Dimnik (1907–1931) in Milan Verk (1910–1989) – oba sta plodno sodelovala z urednikom Franjem Bašem – ter Janko Trošt (1894–1975). V tridesetih letih prejšnjega stoletja je Geografsko društvo intenzivno sodelovalo pri

177 Bohinec, »Razvoj«, 17–18.

178 Gašperič, Primož. »Cartographic images of Slovenia through time = Kartografske upodobitve Slovenije skozi čas.« *Acta Geographica Slovenica*, 47/2 (2007), 245–273.

179 Fridl, »Oris«, 51.

popravljenih krajevnih imen na topografskih kartah takratnega Vojnega Geografskega instituta iz Beograda.

V obdobjih neposredno po prvi in drugi svetovni vojni so se kartografski prikazi slovenskega ozemlja pogosteje kot sicer pojavljali v mednarodni javnosti. Za mirovne konference je bila izdelana vrsta tematskih zemljevidov, pomembnih za uveljavljanje razmejitvenih zahtev Jugoslavije.¹⁸⁰

Prva pomembna kartografska dela po letu 1945 je izdelal samouk Ivan Selan (1902–1981),¹⁸¹ zadnji veliki rokodelski mojster slovenske kartografije, sicer kmet, ki je gospodaril na kmetiji v Suhadolah pri Komendi. Zaslovel je z različnimi natančnimi zemljevidi Slovenije (šolski namizni in stenski, turistični in drugi tematski), ki so barvno usklajeni, reliefno plastični, tipografsko pestri in kljub bogati vsebini zelo pregledni (slika 10). Vsebinsko je sodeloval z različnimi avtorji, predvsem pa z Valterjem Bohincem in Francetom Planino. Selan je edini sodobnejši kartograf, katerega zemljevidi slovijo z risarjevim imenom; vsi drugi so namreč znani po svojih vsebinskih avtorjih in ne po izdelovalcih.¹⁸²

Slika 10: Izrez namiznega zemljevida Socialistične republike Slovenije, ki ga je Ivan Selan izdelal leta 1965.

180 Longyka, Igor. »Prikazi slovenskega ozemlja.« V: *Ilustrirana zgodovina Slovencev*, ur. Marko Vidic, 443–483. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999, 483.

181 Žerovnik, Marko. *Ivan Selan: od ponarejanja denarja do slavnega kartografa*. Komenda: Občina, 2012.

182 Longyka, »Prikazi«, 481–482.

Sicer so po drugi svetovni vojni vodilno vlogo v razvoju slovenske kartografije prevzeli leta 1947 ustanovljeni Geodetski zavod Slovenije, leto mlajši Kartografski zavod na Geografskem inštitutu pri SAZU-ju ter Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo Fakultete za gradbeništvo in geodezijo, ki je nastal leta 1953.¹⁸³

Slika 11: Portret Alme Karlin v nemški izdaji knjige *Samotno potovanje* iz leta 1928¹⁸⁴

Vir: https://de.wikipedia.org/wiki/Alma_Karlin#/media/File:Alma_M_Karlin_-_aus_Einsame_Weltreise.jpg

Odkrivanje novih dežel je nadomestilo objavljane popotnih vtisov in dognanj. Anton Melik se je izkazal tudi kot potopisec. Plod njegovih potovanj v Ameriko je obsežna knjiga,¹⁸⁵ ki jo je izdala ugledna slovenska založba. Med številnimi negeografskimi popotniki in potopisci tega obdobja velja izpostaviti Celjanko Almo Maksimilijano Karlin (1889–1950)¹⁸⁶ (slika 11). Na svojem dolgem popotovanju med novembrom 1919 in koncem leta 1927 je obiskala Južno in Severno Ameriko, Daljni

183 Fridl, »Oris«, 51.

184 Karlin, Alma. *Einsame Weltreise*. Minden i. W., Berlin, Leipzig: W. Kohler, 1928. Dosegljivo na: https://de.wikipedia.org/wiki/Alma_Karlin#/media/File:Alma_M_Karlin_-_aus_Einsame_Weltreise.jpg (dostop: februar 2019).

185 Melik, Anton. *Amerika in ameriška Slovenija: popotni zapiski*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1956.

186 Šelih, Alenka. *Pozabljena polovica: Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem*. Ljubljana: Tuma in SAZU, 2007.

vzhod, Tihomorske otoke, Avstralijo, Novo Zelandijo in jugovzhodno Azijo. Svoje izkušnje je opisala v številnih knjižnih delih, med katerimi je najbolj znano roman *Samotno potovanje*.¹⁸⁷

MED LETOM 1960 IN OSAMOSVOJITVIJO SLOVENIJE – TRETJA GENERACIJA SLOVENSkih GEOGRAFOV

Leti 1960 in 1961 pomenita izrazit mejnik v razvoju slovenske geografije. Takrat je bil dotedanji Geografski inštitut umeščen v okvir Filozofske fakultete kot njen Oddelek za geografijo.¹⁸⁸ Že leta 1959 je ob reformi univerzitetnega študija tretje predavateljsko mesto na takrat še Geografskem inštitutu prevzel dr. Vladimir Klemenčič (1926–2013), odobrenih in zasedenih je bilo tudi več asistentskih mest. Oddelek za geografijo je dobil za tisti čas sodobne prostore v novi fakultetni zgradbi na Aškerčevi cesti. V šestdesetih letih se je trem dotedanjim učnim močem pridružilo več novih fakultetnih učiteljev: Igor Vrišer (1930–2013), Marjan Žagar (1920–1980), Darko Radinja (1927–2016), Vladimir Leban, Jakob Medved (1926–1978),¹⁸⁹ Ivan Gams (1923–2014) in Mirko Pak (1936–), s čimer se je matična geografska enota kadrovsko močno okrepila.¹⁹⁰

Jeseni 1961 je bil na novo ustanovljen Inštitut za geografijo Univerze in kmalu zatem je bil vanj kot poseben oddelek vključen Zemljepisni muzej.¹⁹¹ Leta 1962 je bil v okviru novonastale Pedagoške akademije (od leta 1985 Pedagoške fakultete, ki je leta 2006 prerasla v Filozofsko fakulteto) Univerze v Mariboru ustanovljen oddelek za geografijo.

S temi pomembnimi spremembami sta se močno okrepila tako izobraževanje bodočih geografov kot znanstvenoraziskovalno delo, pojavile pa so se posledice organizacijske razdrobljenosti, ki so v znatni

187 Karlin, Alma M. *Samotno potovanje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1969.

188 Ilešič, »Slovenska geografija«, 174.

189 V njegov spomin Društvo učiteljev geografije Slovenije za nadpovprečno uspešno pedagoško delo podeljuje *Priznanje dr. Jakoba Medveda*.

190 Plut, »Ob 70-letnici«, 3.

191 Ilešič, »Slovenska geografija«, 174.

meri okrepile težnje k dualizmu v geografiji. Slabosti so se najprej pokazale ob poskusih krepkejšje uveljavitve regionalnogeografskega obravnavanja Slovenije. Preizkusni kamen glede tega je pomenila pobuda za pripravo nove regionalnogeografske monografije o Sloveniji, ki jo je v svoj delovni načrt vključil Geografski inštitut Antona Melika SAZU.^{192,193}

Čeprav so se vsi najbolj izpostavljeni pripadniki tretje generacije slovenskih geografov (rojeni med svetovnima vojnama, geografijo so študirali po drugi svetovni vojni), ki so s svojim delovanjem odločilno zaznamovali to obdobje, izrekli za enotnost geografije, so vsaj nekateri med njimi ravnali nasprotno s svojimi izjavami. Ne da bi dejansko želeli, so pomembno prispevali k drobljenju raziskovalnega dela na številne discipline, ki so vodile v čedalje ožjo specializacijo, pri čemer so se sklicevali na sodobne težnje v razvoju svetovne geografije. Ob vsem tem je glavni zagovornik enotne geografije, takrat že ostareli Svetozar Ilešič, le nemočno jadikoval.^{194,195} Resnici na ljubo je treba dodati, da so se bili zaradi neurejenega financiranja raziskovalci prisiljeni lotevati drobnih, sprotih raziskav, ki so jim nudile še najboljše možnosti za preživetje.¹⁹⁶

Vse to je povzročalo medsebojne zamere^{197,198} in onemogočalo skupno delovanje, zato so bili tako rekoč vsi načrtovani in vsebinsko dobro zastavljeni veliki geografski projekti (nacionalni atlas, regionalnogeografska monografija, terminološki slovar) obsojeni na neuspeh. Pomembno vlogo pri tem so imeli tudi pomanjkljiva tehnična opremljenost in preskromno tehnično znanje za izvedbo znotraj geografske stroke in s tem povezana prevelika odvisnost od drugih, negeografskih ustanov. Še največji skupni dosežek te generacije je

192 Ilešič, Svetozar. »Ob šestdesetletnici geografskega društva Slovenije.« *Geografski vestnik*, 54 (1982), 3–7.

193 Ilešič, »Redakcijska«, 103–114.

194 Ilešič, »Geografija na«, 3–9.

195 Ilešič, *Pogledi na geografijo*.

196 Vrišer, Igor. »Geografija – humanistična veda.« *Geografski vestnik*, 58 (1986), 83–85.

197 Vrišer, Igor. »Geografske«, 77–84.

198 Klemenčič, »O Vrišerjevih«, 95–104.

monumentalno delo *Geografija Slovenije*,¹⁹⁹ ki pa je izšlo šele po osamosvojitvi naše države, torej v obdobju, ki ga obvladujejo pripadniki četrte in pete generacije slovenskih geografov.

Slovenska geografija je v obdobju tretje generacije doživela hiter vzpon, kar dokazuje veliko število opravljenih raziskav in publiciranih znanstvenih del. Teh je toliko, da je mogoče navesti le najpomembnejša med njimi, prav tako lahko izpostavimo le nekaj vodilnih posameznikov. Geografsko preučevanje se je od podedovanih sestavin fizičnega in družbenega okolja preusmerilo k obravnavanju recentnih pojavov in procesov.²⁰⁰

Raziskovalno delo novoustanovljenega Inštituta za geografijo se je usmerilo predvsem v preučevanje slovenske podeželske pokrajine ter njenega preoblikovanja zaradi deagrarizacije in urbanizacije, pa tudi drugih področij socialne geografije.²⁰¹ Dobršen del inštitutskih naporov je bil usmerjen v zasnovo in pripravo nacionalnega atlasa Slovenije kot kompleksnega prikaza našega življenjskega prostora, skupaj z jugoslovanskimi kolegi se je načrtoval tudi nacionalni atlas Jugoslavije.²⁰² Čeprav se je poročalo, da je pripravljenih več kot tri četrtine zemljevidov in »podani so vsi tehnično-organizacijski pogoji za pričetek izdajanja *Atlasa*«,²⁰³ sta kot avtorska originala pred osamosvojitvijo Slovenije dejansko izšla le dva zemljevida.

V okviru fizične geografije je bila raziskovalna dejavnost slovenskih geografov usmerjena predvsem v preučevanje kvartarne geomorfogeneze in nekaterih recentnih geomorfnih procesov, geneze oblik našega površja, površinskih in podzemnih kraških oblik in pojavov, preučevanje korozije in tipologije krasa, kraške hidrologije, podnebnih značilnosti in zakonitosti uveljavljanja vremenskih tipov, geneze in stanja visokogorskih jezer, geografskih učinkov naravnih nesreč, predvsem

199 *Geografija Slovenije*, ur. Ivan Gams in Igor Vrišer. Ljubljana: Slovenska matica, 1998.

200 Pak, »Nekaj«, 73–83.

201 Ilešič, »Slovenska geografija«, 175.

202 Gams, Ivan. »Načrtovanje jugoslovanskega in slovenskega nacionalnega atlasa.« *Geografski vestnik*, 39 (1967), 163–167.

203 Pak, »Nekaj«, 77.

poplav oziroma poplavnih območij, ter raziskave zgornje gozdne meje, snežnih plazov in visokogorskih snežišč.

Na področju družbene geografije so bili v ospredju zanimanja preoblikovanje naše podeželske pokrajine zaradi deagrarizacije, industrializacije in urbanizacije, prostorski učinki preobrazbe socialne strukture na podeželju, v mestih in na turističnih območjih, dnevna mobilnost delovne sile, selitve Slovencev na začasno delo v evropske dežele, socialno preslojevanje kmečkega prebivalstva, mešana delavsko-kmečka gospodinjstva, sekundarna počitniška bivališča, hribovske kmetije, razvojno zaostala območja, vplivi industrializacije na doseljevanje delovne sile iz drugih delov Jugoslavije, omrežje šol in šolske regije, stalne in sezone selitve prebivalstva, mala mesta in centralna naselja, planinsko pašništvo, raba tal, zemljiška razdrobljenost, posebne kmetijske kulture ter vinorodna območja. Podrobno so bili raziskani družbenogeografski procesi na narodnostno mešanih območjih v Prekmurju in slovenski Istri ter zunaj meja Slovenije na s Slovenci poseljenih območjih v Porabju na Madžarskem, na Koroškem v Avstriji ter na Tržaškem, Goriškem in Videmskem v Italiji. Zavedali so se že tudi svojske politično-geografske lege Slovenije oziroma lege na stičišču različnih tipov evropskih makroregij,²⁰⁴ Pomemben je bil tudi geografski prispevek k toponomastiki.

Ob raziskovalnem delu so slovenski geografi sproti odkrivali in analizirali razvojne probleme, ki jih je praksa zaradi slabe povezanosti z znanostjo običajno zaznala mnogo pozneje in, navadno šele takrat, ko so zaradi nastale škode ali razvojnih težav taki problemi postali splošno aktualni. Opozarjali so na probleme okolja v Sloveniji, povezane s pretirano osredotočenostjo prebivalstva ter gospodarskih in negospodarskih dejavnosti na prostorsko omejenih območjih ter na odseljevanje prebivalstva in razkrajanje kulturne pokrajine na obsežnih območjih Slovenije. Razkrivali so tudi izjemno občutljivost in ranljivost kraškega površja ter posledice njegove izpostavljenosti onesnaževanju.²⁰⁵

204 Klemenčič, Vladimir. »O položaju slovenske geografije.« *Geografski vestnik*, 48 (1976), 3–7.

205 Klemenčič, »O položaju«, 5–6.

Število geografov, ki so izvajali aplikativne raziskave, se je močno povečalo, povečalo se je tudi število tovrstnih raziskav. Geografi so dejavno sodelovali pri prostorskem in družbenem načrtovanju na nacionalni, regionalni ali urbano-ruralni ravni, regionalni delitvi dela, regionalnih analizah, oblikovanju regionalne ali lokalne oskrbe, alokaciji družbenih in zasebnih podjetij oziroma investicij, razreševanju družbenih problemov, kot so etnični in socialno-geografski problemi v mestih ter na podeželju, raziskavah obmejnih območij, načrtovanju rabe in varovanju naravnih virov, varovanju okolja in njegovi sanaciji, preučevanju naravnih katastrof in ujm ter odpravljanju njihovih posledic in mnogih drugih prostorskih družbenih in gospodarskih izzivov.²⁰⁶

Kljub takšni vsestranski angažiranosti se je vse pogosteje dogajalo, da so se z dotlej bolj ali manj izključno geografsko problematiko začele ukvarjati druge, praviloma mlajše in bolj agresivne stroke, predvsem sociologija, ekonomija, urbanizem, krajinska arhitektura, geodezija in etnologija. V zvezi s tem so se vseskozi porajali pomisleki o delovnem področju in predmetu preučevanja geografije.²⁰⁷

Poleg nejasne opredelitve predmeta geografskega preučevanja so bili poglobitvi razlogi geografske neprilagodljivosti počasna in težavna reintegracija geografije ter zastarela in nedodelana znanstvena metodologija, ki je slabo izkoriščala nova matematična in statistična dognanja ter s tem zaostajala v uvajanju kvantitativnih metod, pa tudi v tehnoloških novostih, kakršna je bila na primer fotointerpretacija.^{208,209} Tudi zato so se bili geografi primorani vključevati v interdisciplinarne raziskave. Ob tem so se pojavila razmišljanja, da bo treba v geografiji mnogo več pozornosti nameniti razvijanju metod učinkovitejšega prenašanja znanja v prakso.²¹⁰

206 Vrišer, »Aplikacija«, 147–154.

207 Pak, »Nekaj«, 77.

208 Vrišer, »Aplikacija«, 149–150.

209 Pak, »Nekaj«, 75.

210 Klemenčič, »O položaju«, 7.

Študij na Oddelku za geografijo je od začetka ohranjal dvopredmetni značaj (nekaj časa celo tripredmetni), torej v povezavi s študijem še enega predmeta. Sprva je bila to kombinacija z zgodovino, pozneje pa tudi z drugimi predmeti (etnologijo, sociologijo, jeziki). Izkazalo se je, da je za študij geografije koristna povezava z zgodovino, zlasti poznavanje razmer v 19. in 20. stoletju, proti pričakovanjem pa se je obneslo tudi povezovanje s študijem jezikov, kar je omogočalo regionalno specializacijo. Manj uspešno je bilo povezovanje z naravoslovnimi vedami, boljše rezultate kot povezava z biologijo je dala povezava z geologijo.²¹¹ Leta 1966 je Oddelek za geografijo začel izvajati podiplomski študij.

Dvopredmetni in dvostopenjski študij je diplomantom omogočal zaposlitev na osnovnih in srednjih šolah, krepiti se je začelo tudi zaposlovanje zunaj šol. Kratkemu obdobju treh šolskih usmeritev na drugi stopnji (pedagoška smer, regionalno planiranje in geografija turizma) je sledila pretvorba usmeritvenih v obvezne predmete za vse študente. Poleg pedagoške študijske smeri je bila oblikovana nepedagoška, ki je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja prerasla v samostojno smer. Trem osnovnim katedram (regionalna geografija, fizična geografija in družbena geografija) so se pridružile katedre za regionalno planiranje, turizem, varstvo okolja in za didaktiko geografije. V pedagoški proces so se vključevali tudi predavatelji sorodnih ved, denimo geologi in meteorologi.²¹²

Medtem ko je na ljubljanski univerzi do leta 1940 diplomiralo vsega 55 geografov in se je v obdobju med letoma 1941 in 1960 število povzpelo na 197, se je v obdobju med letoma 1961 in 1989 povečalo na okroglih 400.²¹³ Samo v letih 1962–1966 je bilo v doktorje znanosti promoviranih kar 20 geografov.²¹⁴

211 Vrišer, »Geografske«, 78.

212 Plut, »Ob 70-letnici«, 4.

213 Plut, »Ob 70-letnici«, 3.

214 Ilešič, »Slovenska geografija«, 176.

Ob tem je bila slovenska geografija z nekaterimi predmeti že takrat in je deloma še vedno vključena v nekatere izobraževalne programe drugih fakultet (na primer na Ekonomski fakulteti, Fakulteti za družbene vede, Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo, Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete) ter v interdisciplinarna podiplomska študija prostorskega in urbanističnega planiranja (IPŠPUP) na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo ter varstva okolja, ki se pod okriljem Univerze v Ljubljani še vedno izvaja na Biotehniški fakulteti.

Geografski naraščaj se je zaposloval in se s svojim delom uspešno strokovno uveljavil tudi v številnih negeografskih ustanovah, ki so bile zasnovane interdisciplinarno, kot na primer na Zavodu SRS za družbeno planiranje, Urbanističnem inštitutu SRS, Ljubljanskem urbanističnem zavodu, Biroju za regionalno planiranje ter drugih urbanističnih in projektivnih inštitucijah, na Hidrometeorološkem zavodu SRS, Zavodu za statistiko SRS, Geodetskem zavodu SRS, Zavodu SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine, Zavodu SRS za šolstvo, Gospodarski zbornici, Republiškem komiteju za informiranje, Centru za proučevanje sodelovanja z deželami v razvoju, v raznih turističnih organizacijah in podobno.²¹⁵

Na začetku osemdesetih let je Ivan Gams podal še natančnejšo analizo zunajšolskih zaposlitev geografov, pri čemer jih je razdelil v dve skupini. V prvo je uvrstil pedagoško-znanstvene in raziskovalne geografske organizacije, v drugo pa tako imenovane ustanove za prakso. Skupno je v njih naštel 106 geografov, 43 v pedagoško-znanstvenih in raziskovalnih ustanovah (v prvi podskupini 24 in v drugi 19), v drugi skupini pa skupno 63. Leta 1981 je bilo v »register raziskovalcev« vpisanih 34 družbenih in 8 fizičnih geografov. Naziv doktor znanosti je imelo 36 geografov, 14 pa je bilo magistrov znanosti.²¹⁶

Pomembna značilnost tega obdobja je relativno zmanjševanje geografskega kadra v osnovnih in srednjih šolah, saj se je zaradi uvedbe

215 Ilešič, »Slovenska geografija«, 176.

216 Gams, Ivan. »Stanje in perspektive slovenske raziskovalne geografije.« *Geografski vestnik*, 55 (1983), 9–18.

tako imenovanega usmerjenega izobraževanja skrčil fond učnih ur za geografijo.²¹⁷ Krhanje geografske vloge v vzgoji in izobraževanju se je odrazilo tudi v opuščanju geografije pri maturi, povezovanju ali bolje rečeno utapljanju geografije v druge šolske predmete in prepuščanju geografskih tem drugim, bolj agresivnim strokam.^{218,219}

V tem obdobju je bilo med geografi veliko idejnih razprav, po mnenju marsikoga celo preveč. V tej idejni praznini, bolje rečeno zmešnjavi, so se začela uveljavljati različna, pogosto povsem oportuna stališča, da je geografija pač vse tisto, kar počno geografi.²²⁰

Slovenski geografi tistega časa so v svojem znanstvenem delu zvečine sprejeli temeljna načela dialektičnega in historičnega materializma. Prednost so namenjali empiričnemu in praktičnemu raziskovanju, pri čemer so, razen redkih izjem, zanemarjali razvoj znanstvene teorije in poglobljanje teoretske misli.²²¹

Soočali so se z nekaterimi dilemami, ki so izhajale iz 19. stoletja, ko se je geografija izoblikovala v sodobno znanstveno vedo. Med njimi so izstopale:²²²

- dualizem oziroma načelno ločeni fizična in družbena (zdaj humana) geografija,
- nerazvitost sinteze, ki bi sicer morala biti temeljna oblika geografske metodologije, a je bila brez izoblikovanih objektivnih kriterijev, in
- čedalje večja razčlenjenost geografije kot odraz splošne specializacije in veljavne klasifikacije znanosti ter posledično pretiranega poudarka na analizi v raziskovalnem delu.

217 Gams, »Stanje«, 9.

218 Vrišer, Igor. »Aplikacija«, 148.

219 Ilešič, »Ob šestdesetletnici«, 6.

220 Vrišer, »Geografske«, 80.

221 Pak, »Nekaj«, 76.

222 Gams, Ivan, Peter Habič, Vladimir Klemenčič, Jurij Kunaver, Avguštin Lah, Darko Radinja in Igor Vrišer. »Razprava o geografiji.« *Geografski vestnik*, 53 (1981), 85–92.

Geografija torej v svojem razvoju ni našla pravega ravnovesja med sicer potrebno specializacijo in posploševanjem ali generalizacijo, v prvi vrsti sintetizacijo znanstveno–raziskovalnih spoznanj.²²³ Geografi so si začeli v čedalje večji meri prisvajati tujo metodologijo in se zato velikokrat soočili s kritiko, da povzemajo tuja dognanja. Pri vsem tem so geografiji tudi njeni najbolj zagrizeni nasprotniki priznavali smisel in pomen, torej naj bi bila veda takšnega značaja vendarle potrebna.

Vse to se je odrazilo v težnji po specializaciji posameznih geografov za preučevanje zgolj določenih pojavov, kar je vodilo k pretirani členitvi vede na geografske specialnosti in v skrajni posledici k pojmovanju geografije kot skupka »*geografskih ved*«. ²²⁴ Ob specializaciji marsikdo ni zmoget zlesti iz svoje »*fizičnogeografske*« ali »*družbenogeografske*« kože, in čeprav je priznaval nujnost povezovanja in upoštevanja obeh sfer, je bila to največkrat le deklarativna gesta. ²²⁵ V fizični geografiji se je precej več pozornosti namenjalo genezi pojavov kot njihovi vlogi, vplivom in učinkom, v družbeni geografiji pa se je nemalokrat upoštevalo le socialne dejavnike in ob tem pozabljalo, da ljudje kot družbeno organizirana skupnost vendarle živijo v nekem naravnem okolju, zato so odvisni tudi od naravnih razmer, virov in možnosti. ²²⁶

Geografi so večino svojih del radi proglašali za geografska, mnoge pa ta problem sploh ni zanimal. To je vodilo k dolgovoznim in neproduktivnim razpravam, kaj je geografsko in kaj ni. Razčiščevanja v glavnem niso prinesla poglobljenih spoznanj, tako da je geografija ostala utesnjena med ključni dilemi: ²²⁷

- kako slediti hitremu razvoju analitičnih ved, ki imajo po zasnovi in obstoječi klasifikaciji znanosti vrsto prednosti že na samem začetku in zato znatno lažje delo kakor tako imenovane sintetične

223 Plut, Dušan. »Geografija in humana ekologija.« *Geografski vestnik*, 58 (1986), 87–95.

224 Vrišer, »Nove«, 3–9.

225 Ilešič, »Nekaj«, 4.

226 Vrišer, »Razmišljanja«, 83–96.

227 Vrišer, »Nove«, 4.

vede, ki skušajo spoznati in razložiti pojave na nov in naši vzgoji tuj način, in

- kako dejansko uresničiti proklamirano kompleksno preučevanje Zemljine površinske sfere, pri čemer naj bi izpostavili povezanost in soodvisnost različnih pojavov, ki ustvarjajo pokrajino.

Ilešič je mlajše kolege dolgo opozarjal na nujnost odločitve, ali se bodo odrekli nadaljnjim skušnjavam in še vnaprej blodili po poteh razkrajajočega dualizma oziroma pluralizma (zagovarjanje tako imenovanega sistema geografskih ved) v geografiji, da vsak zase, bodisi kot posameznik bodisi kot inštitucija, omejujejo svoj interes in delovno vnemo samo na nekatere ožje prvine in probleme realne, kompleksne prostorsko-pokrajinske stvarnosti, s čimer le dopolnjujejo ali celo ponavljajo raziskovalno delo specialnih znanstvenih disciplin, morda le z nekoliko bolj poudarjenim prostorskim vidikom.²²⁸ V znak razumevanja kritike so se kmalu pojavili zapisi o kompleksnosti geografije.²²⁹

Takšno stanje duha se je odrazilo tudi v regionalni geografiji, ki naj bi bila po splošnem mnenju srž geografije²³⁰ in naj bi iz nje prvenstveno izhajala spoznanja, s pomočjo katerih naj bi se oblikovali splošni geografski zakoni.²³¹ Ob tem je prevladalo mnenje, da si v regionalni geografiji ni nujno za vsako ceno prizadevati za nekakšno leksikografsko celovitost in shematičnost. Še več, tudi regionalna geografija naj bi bila usmerjena enkrat v ta in drugič v drug vidik, pri čemer so lahko v ospredju različni problemi in procesi.²³²

Začele so se pojavljati ideje o preprostih ponazorilih, nekakšnih minimalnih tabelaričnih, statističnih in grafičnih kazalnikih, ki bi omogočali natančno merjenje, primerjave med regijami ter hitro prepoznavanje ključnih problemov, odnosov in zvez med pojavi.²³³

228 Ilešič, »Slovenska geografija«, 178.

229 Radinja, Darko. »O kompleksnosti geografije in izven nje.« *Geografski vestnik*, 49 (1977), 25–30.

230 Gams, Ivan. »Regionalna geografija – vrh ali anahronizem metodične geografije.« *Geografski obzornik*, 24/1–2 (1977), 41–45.

231 Vrišer, »Nove«, 5.

232 Vrišer, »Razmišljanja«, 87.

233 Vrišer, Igor. »Zapis o regionalni geografiji.« *Geografski vestnik*, 59 (1987), 127–131.

Statistično-matematične metode, podprte z računalniško obdelavo podatkov, naj bi se v čedalje večji meri uporabljale tudi v preostali geografiji, saj zgoščeno in relativno najbolj natančno podajajo različne znanstvene rezultate.²³⁴

V prizadevanjih po kvantifikaciji geografije so se slovenski geografi oprli na britanskega geografskega teoretika Petra Haggetta (1933–), ki je v svojih delih zagovarjal enotnost geografije in jo označil za »sodobno sintezo«. Haggettov koncept druží v enoten kompleks brez izrazitih mej ne le fizično in družbeno geografijo, ampak tudi občo in regionalno.²³⁵

Kljub ideološki zmedi so se v šestdesetih, sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja močno razmahnila prizadevanja slovenskih geografov po enakopravnejšem vključevanju v mednarodno geografsko raziskovalno delo, v katera so bili prej vključeni le redki posamezniki. To je sčasoma povečalo zanimanje za dosežke slovenske geografije v

mednarodnih krogih in se odrazilo v vrsti prispevkov, objavljenih v nemščini, angleščini, poljščini, madžarščini, italijanščini in nekaterih drugih jezikih,²³⁶ še zlasti s področja agrarne in socialne geografije.²³⁷ Tako so slovenski geografi med koncem druge svetovne vojne in osamosvojitvijo Slovenije v tujem znanstvenem tisku objavili kar 480 prispevkov, veliko večino po letu 1962.²³⁸

Slika 12: Fotografija s 4. mednarodnega speleološkega kongresa v Ljubljani leta 1965.²³⁹

234 Vrišer, »Nove«, 7.

235 Ilešič, »Geografija na«, 8.

236 Takratna srbohrvaščina v tistem času še ni bila opredeljena kot tuj jezik.

237 Pak, »Nekaj«, 78.

238 Klemenčič, Vladimir. »Vloga slovenske geografije v mednarodni predstavitvi Slovenije.« *Geografski vestnik*, 67 (1995), 121–126.

239 Gams, Ivan. *Kras v Sloveniji v prostoru in času*. Ljubljana: Založba ZRC, 2003.

Slovenski geografi so organizirali vrsto simpozijev, mnoge z udeležbo jugoslovanskih in tujih strokovnjakov. Leta 1965 je v Postojni, Ljubljani in Dubrovniku potekal četrti mednarodni speleološki kongres (slika 12), najbolj ugledno srečanje dotlej, ki so ga organizirali slovenski geografi. V okviru osmega zborovanja slovenskih geografov na Ravnah na Koroškem leta 1969 je bilo v program prvič vključeno tudi preučevanje zamejske Slovenije. Že leta 1964 je bil v Mariboru prvi jugoslovanski simpozij o agrarni geografiji, v Ljubljani pa so bili izvedeni iniciativni zvezni razgovor o aplikativni geografiji leta 1967, prvi jugoslovanski simpozij o urbani geografiji leta 1970 in jugoslovanski simpozij o kraški terminologiji leta 1971. Organizirana je bila tudi vrsta meddržavnih (slovensko-hrvaški, slovensko-italijanski, jugoslovansko-poljski) in medinštitutskih (na primer Inštituta za geografijo univerze z geografskima inštitutoma v Münchnu in Frankfurtu ob Majni) simpozijev.²⁴⁰

Simpoziji so potrdili širok znanstveni pomen tovrstnega strokovnega komuniciranja, omogočili neposredno soočenje o posameznih vsebinskih področjih in vsaj do neke mere afirmirali slovensko geografijo zunaj naših meja. Prispevki z njih so se praviloma objavljali v posebnih zbornikih.

V tem obdobju je tako v svetovni znanosti kot geografiji prišlo do izrednega razmaha znanstvene publicistike, pri čemer Slovenija ni bila izjema. K temu je na eni strani pripomoglo znižanje tiskarskih stroškov, kar je omogočilo precej bolj razkošno opremljenost publikacij z barvnimi slikami in fotografijami, na drugi strani pa so se okrepile težnje vse bolj številčnih znanstvenikov, da si z objavljanjem raziskovalnih dosežkov utrdijo oziroma izboljšajo svoj poklicni položaj. Tako sta se pri nas že pred tem uveljavljenemu *Geografskemu vestniku* ter malo prej ustanovljenima *Geografskemu zborniku* in *Geografskemu obzorniku* pridružili znanstveni reviji *Geographica Slovenica*, ki jo je leta 1970 začel izdajati Inštitut za geografijo Univerze, in *Dela*, ki jih od leta 1985 izdaja Oddelek za geografijo.²⁴¹

240 Pak, »Nekaj«, 78–79.

241 Vrišer, »Geografske«, 81.

Kljub temu je bila pomembna značilnost tega odboja tako imenovana »elaboratomanija«, to je pisanje tipkopisov, s katerimi se je zadostilo naročniku, dvojniki pa so končali na internih knjižničnih policah in v predalih avtorjev. Krog njihovih uporabnikov je bil majhen, zato jih »smemo označili za mrtvorjeno dete, vsaj kar zadeva razvoj stroke«.²⁴²

Družba neko vedo v precejšnji meri ceni po njenih reprezentativnih in preglednih znanstvenih delih. Čeprav se je tretja generacija resno lotila tako nacionalnega atlasa, posodobljene regionalnogeografske monografije in terminološkega slovarja, so njena prizadevanja obstala na pol poti ali celo v začetni, konceptualni fazi. Nekateri so neuspešnost pri tem pripisali inštitutski razdeljenosti in posledičnemu neobvladovanju skupinskega dela, to je bilo prej izjema kot pravilo tudi znotraj posameznih ustanov, ter le deloma neustrezni raziskovalni politiki.²⁴³

Pa vendar je v tem obdobju nastalo več za slovensko geografijo pomembnih regionalnih monografskih knjižnih del, v katerih so avtorji praviloma objavili pglavitne rezultate svojih disertacij. Tako sta leta 1959 Ivan Gams in Vladimir Klemenčič objavila publikaciji o razvoju kulturne pokrajine v Pohorskem Podravju²⁴⁴ ter gospodarski geografiji pokrajine med Snežnikom in Slavnikom,²⁴⁵ leta 1965 sta izšli deli Avgušтина Laha (1924–2011)²⁴⁶ o urejanju in gospodarskem izkoriščanju Ljubljanskega barja^{247,248} in Julija Titla (1914–2014)²⁴⁹ o socialnogeografskih problemih na podeželju slovenske Istre²⁵⁰ (pozneje se je ukvarjal še s

242 Gams, »Stanje«, 17 in 13.

243 Gams, »Stanje«, 17.

244 Gams, Ivan. *Pohorsko Podravje: razvoj kulturne pokrajine = Pohorsko Podravje: développement du paysage culturel*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1959.

245 Klemenčič, Vladimir. *Pokrajina med Snežnikom in Slavnikom: gospodarska geografija*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1959.

246 Špes, Metka. »Ob smrti dr. Avgušтина Laha.« *Geografski vestnik*, 82/2 (2010), 126–128.

247 Lah, Avguštin. *Ljubljansko Barje: problemi urejevanja in gospodarskega izkoriščanja v obdobju 1945–1961*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1965.

248 Pozneje se je Lah ukvarjal predvsem z varstvom okolja.

249 Natek, Milan. »V spomin Juliju Titlu.« *Geografski vestnik*, 86/1 (2014), 89–91.

250 Titl, Julij. *Socialnogeografski problemi na koprskem podeželju*. Koper: Lipa, 1965.

toponomastiko), leta 1966 je izšlo delo Draga Mezeta (1926–2003)²⁵¹ o geomorfološkem razvoju Zgornje Savinjske doline²⁵² (pozneje se je ukvarjal predvsem s samotnimi kmetijami), leta 1967 delo Jakoba Medveda²⁵³ o socialnogeografskem razvoju Mežiške doline,²⁵⁴ leto zatem publikaciji Boruta Belca (1931–)²⁵⁵ o agrarni geografiji Ljutomersko–Ormoških goric²⁵⁶ in Petra Habiča (1934–1998)²⁵⁷ o kraškem svetu med Idrijco in Vipavo²⁵⁸ ter leta 1969 po dolžini s knjižnim delom primerljiv članek Mirka Paka²⁵⁹ o družbenogeografskem razvoju zgornjega dela Dravskega polja.²⁶⁰ Leta 1977 je izšla knjiga Mavricija Zgonika (1910–2002)²⁶¹ o razvoju kulturne pokrajine v Dravski dolini,²⁶² v letih 1967, 1975, 1982 in 1985 pa je svoj monografski »četverček« o Vinorodnih Halozah,²⁶³ Ptujskem polju,²⁶⁴ Gozdnatih Halozah²⁶⁵ in

251 Natek, Milan. »Dr. Dragu Mezetu v spomin.« *Geografski vestnik*, 75/2 (2003), 128–132.

252 Meze, Drago. *Gornja Savinjska dolina: nova dognanja o geomorfološkem razvoju pokrajine = La vallée supérieure de la Savinja: nouvelles constatations dans le développement géomorphologique de la région*. Dela 10. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1966.

253 Klemenčič, Vladimir. »V spomin pokojnemu Jakobu Medvedu.« *Geografski vestnik*, 51 (1979), 210–212.

254 Medved, Jakob. *Mežiška dolina: socialnogeografski razvoj zadnjih sto let*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1967.

255 Kert, Božidar in Ludvik Olas. »Borut Belec – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 73/1 (2001), 101–102.

256 Belec, Borut. *Ljutomersko–ormoške gorice: agrarna geografija*. Maribor: Obzorja, 1968.

257 Kranjc, Andrej. »Prispevek Petra Habiča k poznavanju hidrologije krasa.« *Geografski vestnik*, 71 (1999), 176–180.

258 Habič, Peter. *Kraški svet med Idrijco in Vipavo: prispevek k poznavanju razvoja kraškega reliefa = The Karstic region between the Idrijca and Vipava rivers: a contribution to the study of development of the Karst relief*. Dela 11. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1968.

259 Rebernik, Dejan. »Mirko Pak – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 78/2 (2006), 132–133.

260 Pak, Mirko. »Družbeno geografski razvoj Zgornjega Dravskega polja.« *Geografski zbornik*, 11 (1969), 283–402.

261 Natek, Milan. »Mavricij Zgonik – devetdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 72/2 (2000), 85–87.

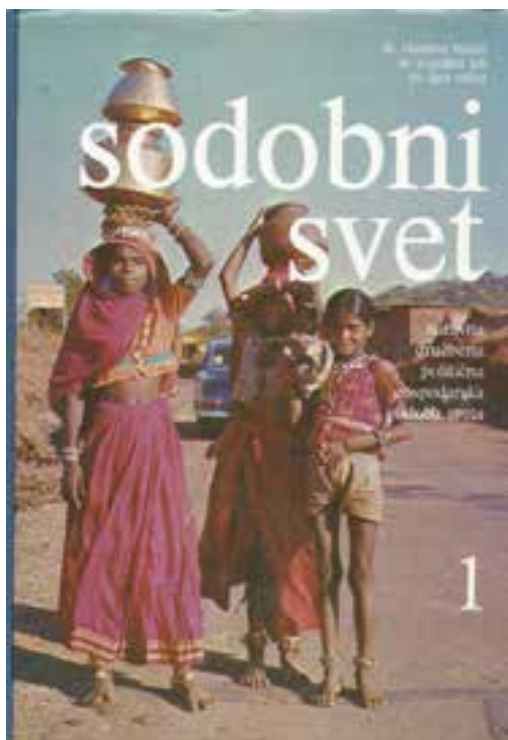
262 Zgonik, Mavricij. *Dravska dolina, novejši razvoj kulturne pokrajine*. Maribor: Obzorja, 1977.

263 Bračič, Vladimir. *Vinorodne Haloze: socialno-geografski problemi s posebnim ozirom na viničarstvo*. Maribor: Obzorja, 1967.

264 Bračič, Vladimir. *Ptujsko polje: historično socialnogeografska študija*. Maribor: Obzorja, 1975.

265 Bračič, Vladimir. *Gozdnate Haloze: socialnogeografska študija*. Maribor: Obzorja, 1982.

Dravinjskih goricah s Podpohorskimi goricami²⁶⁶ zaokrožil Vladimir Bračič (1919–1996).²⁶⁷

Slika 13: Naslovnica prvega dela knjige *Sodobni svet*.

V tem času so izšli tudi izvrsten Ilešičev učbenik *Obča geografija*,²⁶⁸ Vrišerjev univerzitetni učbenik *Uvod v geografijo*,²⁶⁹ ki je med letoma 1969 in 2002 doživel kar sedem izdaj in bil nepogrešljiv spremljevalec številnih generacij študentov geografije, Lahovo in Vrišerjevo poljudnoznanstveno delo in hkrati univerzitetni učbenik v dveh knjigah *Sodobni svet*^{270,271,272} (slika 13) ter Vrišerjeva znanstvena monografija in obenem univerzitetni učbenik *Regionalno planiranje*.²⁷³ V povezavi z zadnjim velja omeniti, da so nekateri geografi sodelovali pri izdaji prvega regionalno-prostorskega plana za območje SR Slovenije.^{274,275} Spregledati ne smemo niti

266 Bračič, Vladimir. *Dravinjske gorice s Podpohorskimi goricami: družbenogeografska študija*. Maribor: Obzorja, 1985.

267 Vrišer, Igor. »Ob sedemdesetletnici profesorja dr. Vladimira Bračiča.« *Geografski vestnik*, 61 (1989), 198–200.

268 Ilešič, *Obča geografija*.

269 Vrišer, Igor. *Uvod v geografijo: osnove geografskega dela*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1969.

270 Lah, Avguštín in Igor Vrišer. *Sodobni svet: družbena geografija. 1, Svetovno prebivalstvo*. Maribor: Obzorja, 1969.

271 Lah, Avguštín in Igor Vrišer. *Sodobni svet: družbena geografija. 2, Svetovno gospodarstvo*. Maribor: Obzorja, 1969.

272 V ponatisu *Sodobnega sveta* leta 1983 se je avtorjema pridružil Vladimir Bračič.

273 Vrišer, Igor. *Regionalno planiranje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1978.

274 *Regionalni prostorski plan za območje SR Slovenije: stanje v prostoru in razvojne težnje*, ur. Matjaž Jeršič in Peter Svetik. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za regionalno prostorsko planiranje, 1973.

275 Klemenčič, »O Vrišerjevih«, 98–99.

Vrišerjevih univerzitetnih učbenikov *Urbana geografija*²⁷⁶ in *Agrarna geografija*²⁷⁷ ter Gamsovega univerzitetnega učbenika *Osnove pokrajinske ekologije*.²⁷⁸

V fizični geografiji se je znanstveno publiciranje zunaj periodike osredotočilo na kras in kraške pojave. Leta 1973 je izšla pomembna knjižica *Slovenska kraška terminologija*,²⁷⁹ vrh, lahko bi rekli kar celotne geografske publicistike obdobja tretje generacije, pa zagotovo predstavlja leto mlajša monografija *Kras*,²⁸⁰ ki jo je avtor Ivan Gams izpopolnjeval in z nekoliko spremenjenim naslovom skoraj tri desetletja pozneje izdal v precej bolj razkošni obliki.²⁸¹

Mnoga prej našteta dela imajo poljudnoznanstveni značaj, za katerega je značilno, da »se pisci trudijo tudi zapletene stvari povedati čim bolj preprosto in jasno«. ^{282,283} Vrišer je sicer potožil, da naraščanju slovenske geografske znanstvene publicistike v tem obdobju ni sledilo tudi objavljane poljudnoznanstvenih del,²⁸⁴ kar le deloma drži, na kar ga je opozoril Vladimir Klemenčič.²⁸⁵ Med drobnimi tovrstnimi deli lahko izpostavimo knjižici *Naš alpski svet*²⁸⁶ in *Ob bregovih Soče*²⁸⁷ izpod peresa v prvi vrsti geomorfologa, didaktika in historičnega geografa

276 Vrišer, Igor. *Urbana geografija*. Ljubljana: Interdisciplinarni podiplomski študij prostorskega in urbanističnega planiranja pri Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo; Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 1984.

277 Vrišer, Igor. *Agrarna geografija*. Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 1995.

278 Gams, Ivan. *Osnove pokrajinske ekologije*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1986.

279 *Slovenska kraška terminologija*, ur. Ivan Gams v sodelovanju z Jurijem Kunaverjem in Darkom Radinjo. Ljubljana: Katedra za fizično geografijo Oddelka za geografijo Filozofske fakultete, 1973.

280 Gams, Ivan. *Kras: zgodovinski, naravoslovni in geografski oris*. Ljubljana: Slovenska matica, 1974.

281 Gams. *Kras*, 27.

282 Toporišič, Jože. *Slovenska slovnica*, 4., prenovljena in razširjena izdaja. Maribor: Založba Obzorja, 2000, 29.

283 Pri potrebnosti poljudnoznanstvenega pisanja lahko razlikujemo več vidikov (Natek, 2013, 199–200): seznanjanje širšega kroga ljudi z ugotovitvami znanosti, spodbujanje zanimanja ljudi za določeno temo in s tem tudi njihovo vzgajanje, prenos znanstvenih terminov iz lastnega ali tujih jezikov v splošno rabo ter vključevanje javnosti v odločanje o pomembnih družbenih vprašanjih.

284 Vrišer, »Geografske«, 81–82.

285 Klemenčič, »O Vrišerjevih«, 96–97 in 100–101.

286 Kunaver, Jurij. *Naš alpski svet*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1979.

287 Kunaver, Jurij. *Ob bregovih Soče*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991.

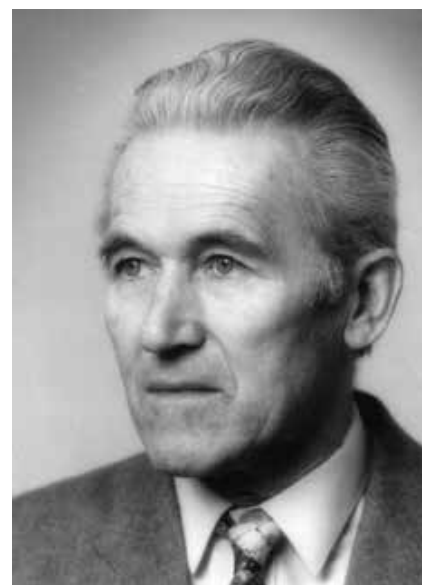
Jurija Kunaverja (1933–),²⁸⁸ sem lahko prištejemo vse štiri knjige Krajevnega leksikona Slovenije, ki smo jih zaradi pripadnosti urednika drugi generaciji slovenskih geografov obravnavali že v prejšnjem poglavju, pa tudi *Veliki atlas sveta*,²⁸⁹ prvi sodobni in po Cigaletovem *Atlantu* šele drugi nešolski atlas v slovenskem jeziku.

V njem sta redaktorja, geograf Jakob Medved in jezikoslovec Janko Moder (1914–2006) morda kar preveč dosledno sledila takrat sprejetim resolucijam konferenc Združenih narodov o standardizaciji zemljepisnih imen glede zmanjševanja števila eksonimov. Strogo sledenje tem načelom s strani geografov je v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja zanetilo resen spor med geografi pod vodstvom Gamsa in jezikoslovci pod vodstvom Jožeta Toporišiča (1926–2014), ki so zagovarjali jezikovno avtonomijo.²⁹⁰ Unesel se je šele z "zlato dobo" slovenske atlasne literature, ki jo je vzpodbudila osamosvojitve Slovenije.²⁹¹

Slika 14: Portret akademika Ivana Gamsa.

Vir: Arhiv Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

Slika 15: Portret akademika Igorja Vrišerja.

Vir: Arhiv Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

288 Gams, Ivan. »Ob sedemdesetletnici dr. Jurija Kunaverja.« *Geografski vestnik*, 75/1 (2003), 136–137.

289 *Veliki atlas sveta*, ur. Jakob Medved in Borut Ingolič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1972.

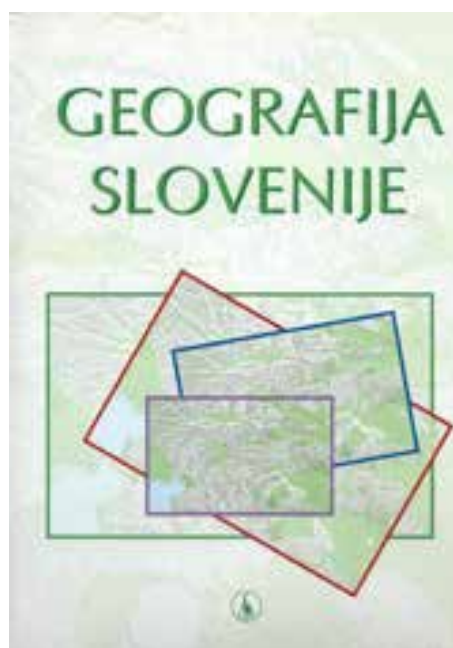
290 Kladnik, Drago. »Tuja zemljepisna imena v slovenskem jeziku: razvojni vidiki in problematika njihove rabe.« Doktorska disertacija, Ljubljana: Filozofska fakulteta UL, 2006, 31–40.

291 Kladnik, »Slovenian«, 237–249.

Iz pregleda publicističnih dosežkov tretje generacije je razvidno, da sta bila njena najvidnejša predstavnika Ivan Gams (slika 14) in Igor Vrišer (slika 15), oba tudi člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Prvi je njen izredni član postal leta 1978 in redni 1985, drugi pa izredni leta 1987 in redni leta 1993. Oba sta poleg monografij ter učbenikov doma in v tujini objavila vrsto znanstvenih člankov²⁹² in drugih prispevkov, kot mentorja vzgojila večje število doktorjev ter magistrrov znanosti in pomembne sledi zapustila tudi z uredniškim delom. Njuno najpomembnejše skupno delo je že v uvodu v to poglavje omenjena monografija *Geografija Slovenije*²⁹³ (slika 16).

Slika 16: Naslovnica monografije *Geografija Slovenije*.

Sicer so bila glavna področja Gamsovega izjemno razvejenega raziskovanja krasoslovje in speleologija (slika 17),²⁹⁴ fizična geografija s poudarkom na geomorfologiji, klimatogeografiji in hidrogeografiji, pokrajinska ekologija, naravne nesreče,²⁹⁵ regionalna geografija in regionalizacije²⁹⁶ ter terminologija in zemljepisna imena.²⁹⁷ Kljub vsestranskemu udejstvovanju se je Gams vendarle prvenstveno uveljavil

292 Gams ima v informacijskem sistemu SICRIS zavedenih kar 174 znanstvenih člankov, Vrišer pa 68.

293 *Geografija Slovenije*, ur. Ivan Gams in Igor Vrišer. Ljubljana: Slovenska matica, 1998.

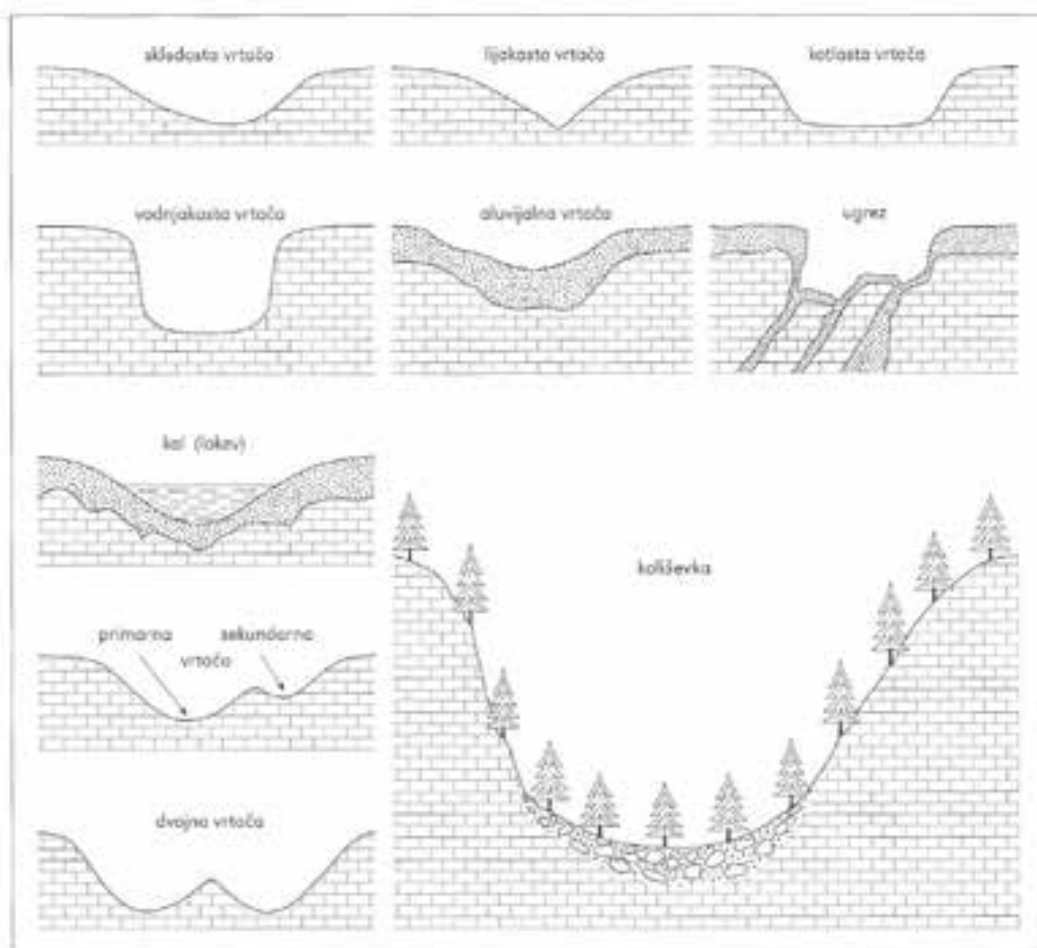
294 Kranjc, Andrej. »Ivan Gams – karstologist = Ivan Gams – krasoslovec.« *Acta geographica Slovenica*, 53/1 (2013), 9–21.

295 Zorn, Matija in Blaž Komac. »Contribution of Ivan Gams to Slovenian physical geography and geography of natural hazards = Prispevek Ivana Gamsa k slovenski fizični geografiji in geografiji naravnih nesreč.« *Acta geographica Slovenica*, 53/1 (2013), 23–41.

296 Perko, Drago. »Contribution of Ivan Gams to Slovenia's regional geography and regionalization = Prispevek Ivana Gamsa k regionalni geografiji in regionalizacijam Slovenije.« *Acta geographica Slovenica*, 53/2 (2013), 241–256.

297 Kladnik, Drago. »Ivan Gams – terminologist, encyclopedist, biographer, and more = Ivan Gams – terminolog, encikloped, biograf in še kaj.« *Acta geographica Slovenica*, 53/2 (2013), 215–240.

kot fizični geograf, medtem ko je Vrišerjevo primarno raziskovalno področje družbena geografija.^{298,299} Znotraj nje lahko izpostavimo socialno in gospodarsko geografijo (agrarna in industrijska geografija), urbano geografijo, geografijo naselij in centralna naselja. Poglobljeno se je ukvarjal tudi s teorijo geografije in regionalnim planiranjem³⁰⁰ kot posebnim interdisciplinarnim področjem.

Sl. 136 *Imena in oblike vrtač.*

Slika 17: Prikaz tipov vrtač in njihovih poimenovanj v Gamsovi monografiji *Kras v Sloveniji v prostoru in času*.

298 Kranjc, Andrej. »Igor Vrišer (1930–1913).« *Letopis SAZU*, 64 (2014), 223–226.

299 Topole, Maja. »Vrišer, Igor«. Prispevek za *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, januar 2017.

300 Černe, Andrej. »Akademik prof. dr. Igor Vrišer – utemeljitelj slovenske geografske regionalno planerske šole.« *Geografski vestnik*, 85/1 (2013), 105–108.

Ob Gamsu in Vrišerju je tretjo generacijo slovenskih geografov še najbolj zaznamoval neumorni motivator Vladimir Klemenčič,^{301,302} ki je zaradi mednarodne prodornosti kot eden prvih slovenskih znanstvenikov leta 1992 prejel laskavo državno priznanje ambasador Republike Slovenije v znanosti.^{303,304} Velja za utemeljitelja socialne in politične geografije v Sloveniji, pri čemer je še najbolj poglobljeno raziskoval slovensko podeželje, prebivalstvo in poselitev, obmejna območja, narodne manjšine, še posebej Slovence na avstrijskem Koroškem,³⁰⁵ ter slovensko izseljenstvo.

Poleg že prej omenjenih so ustvarjalnost tretje generacije slovenskih geografov pomembneje zaznamovali geomorfolog Milan Šifrer (1928–2016),³⁰⁶ geomorfolog, hidrogeograf in okoljevarstvenik Darko Radinja (1927–2016),³⁰⁷ klimatogeografi Danilo Furlan (1913–2003),³⁰⁸ Janko Pučnik (1916–1982)^{309,310} in France Bernot (1923–2002),³¹¹ hidrogeograf Marko Kolbezen (1932–),³¹² pedogeograf in fitogeograf Franc Lovrenčak

301 Zupančič, Jernej. »In memoriam: prof. dr. Vladimir Klemenčič (10. 7. 1926–27. 5. 2013).« *Geografski vestnik*, 85/1 (2013), 108–110.

302 Repolusk, Peter. »Klemenčič, Vladimir«. Prispevek za *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, december 2016.

303 Seznam ambasadorjev Republike Slovenije v znanosti. Dosegljivo na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_ambasadorjev_Republike_Slovenije_v_znanosti (dostop: marec 2018).

304 Kranjc, Andrej. »Prof. dr. Vladimir Klemenčič – Ambasador Republike Slovenije v znanosti.« *Geografski vestnik*, 64 (1992) 247.

305 Klemenčič, Matjaž in Vladimir Klemenčič. *Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni: (izbrana poglavja)*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba, 2006.

306 Gabrovec, Matej in Mauro Hrvatin. »V spomin Milanu Šifrerju.« *Geografski vestnik*, 88/1 (2016), 153–154.

307 Plut, Dušan. »Prof. dr. Darko Radinja (11. 1. 1927–9. 12. 2016).« *Dela*, 46 (2016), 183–185.

308 Ogrin, Darko. »Ob smrti dr. Danila Furlana.« *Geografski vestnik*, 75/1 (2003), 130–132.

309 Borko, Miran. »Ob smrti prof. Janka Pučnika (1916–1982).« *Geografski vestnik*, 54 (1982), 140–141.

310 Pučnik, Janko. *Velika knjiga o vremenu*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1980.

311 Lovrenčak, Franc. »Dr. France Bernot – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 65 (1993), 186–187.

312 Natek, Milan. »Marko Kolbezen – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 74/1 (2002), 117–118.

(1940–),^{313,314,315} regionalni geograf, ki se je ukvarjal tudi s toponomastiko, Anton Sore (1925–2015),³¹⁶ regionalni geograf in pomemben urednik Bela Sever (1936–2004),³¹⁷ vsestranski družbeni geografi Marjan Žagar (1920–1980),³¹⁸ Božidar Kert (1928–),³¹⁹ Ludvik Olas (1930–2002)³²⁰ in Milan Natek (1933–),³²¹ preučevalec planinskega pašništva in kulturne pokrajine v slovenskih Alpah Metod Vojvoda (1937–),³²² preučevalec geografije turizma in rekreacije ter prostorski planer Matjaž Jeršič (1934–),^{323,324} prostorski planer Vladimir Kokole (1925–1993),³²⁵ regionalni planer Andrej Briški (1930),³²⁶ regionalna ter prostorska planerja Lojze Gosar (1932–2014)³²⁷ in Pavle Mihevc (1936–),³²⁸ ekonomski geograf Vincenc/Cene Malovrh (1915–2000),³²⁹ specialni didaktik Slavko Brinovec (1936–),^{330,331} drugi vodja Zemljepisnega muzeja in pisec o vremenu Mirko Bogić (1916–2016),³³² kartograf Marko Žerovnik (1932–)³³³ in publicist

313 Repe, Blaž. »dr. Franc Lovrenčak, redni profesor v pokoju – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 83/2 (2011), 105–113.

314 Lovrenčak, Franc. *Pedogeografija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 1994.

315 Lovrenčak, Franc. *Osnove biogeografije*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2003.

316 Natek, Milan. »Prof. dr. Anton Sore.« *Geografski vestnik*, 67 (1995), 197–201.

317 Natek, Milan. »Beli Severju v spomin.« *Geografski vestnik*, 76/1 (2003), 107–109.

318 Gams, Ivan. »Univ. prof. dr. Marjan Žagar – šestdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 52 (1980), 205–207.

319 Olas, Ludvik. »Prof. dr. Božidar Kert – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 70 (1998), 230–232.

320 Kert, Božidar. »Ludvik Olas – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 72/2 (2000), 87–89.

321 Gabrovec, Matej. »Milan Natek – osemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 85/1 (2013), 111–112.

322 Kunaver, Jurij. »Dr. Metod Vojvoda – šestdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 69 (1997), 231–234.

323 Cigale, Dejan. »Osemdeset let prof. dr. Matjaža Jeršiča.« *Dela*, 42 (2014), 153–154.

324 Jeršič, Matjaž. *Turistična geografija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 1985.

325 Vrišer, Igor. »Dr. Vladimir Kokole – šestdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 57 (1985), 107–109.

326 Vrišer, Igor. »Andrej Briški – šestdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 62 (1990), 177–179.

327 Kladnik, Drago. »V spomin Lojzetu Gosarju (22. avgust 1932–14. januar 2014).« *Geografski vestnik*, 87/1 (2015), 147–150.

328 Gosar, Lojze. »Pavle Mihevc – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 78/2 (2006), 127–128.

329 Vrišer, Igor. »Ob osemdesetletnici dr. Vincenca Malovrha.« *Geografski vestnik*, 67 (1995), 195–197.

330 Brinovec, Slavko. *Kako poučevati geografijo: didaktika pouka*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2004.

331 Kunaver, Jurij. »Slavko Brinovec – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 78/1 (2006), 112–115.

332 Kunaver, Jurij. »V spomin Mirku Bogiću (1916–2016).« *Geografski vestnik*, 89/1 (2017), 139–143.

333 Natek, Milan. »Dr. Marko Žerovnik – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 74/1 (2002), 116–117.

Peter Ficko (1936–).^{334,335} V tretjo generacijo slovenskih geografov spadata tudi zamejski geograf in narodni buditelj Beneških Slovencev Viljem Černo (1937–2017)³³⁶ ter geografski izseljenec v Združene države Amerike Jože Velikonja (1923–2015),³³⁷ ki je pečat odtisnil predvsem v socialni geografiji in didaktiki geografskega pouka.

Na kratko si pogledjmo še takratni razvoj slovenske kartografije, ki se je že povsem institucionalizirala. Vodilni kartografski ustanovi Geodetski zavod Slovenije ter Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo FGG sta bili zadolženi predvsem za izdelavo sodobno zasnovanih in tehnično izpopolnjenih temeljnih topografskih načrtov v merilih 1 : 5000 in v gorskem svetu 1 : 10.000, občinskih, turističnih in planinskih zemljevidov v merilu 1 : 50.000, avtokart, zemljevidov mest, ortofotokart ter letalskih posnetkov. V Kartografskem zavodu Geografskega inštituta ZRC SAZU so se izdelovali večinoma tematski zemljevidi. Vse tri ustanove so med drugim pripravile tudi številne zemljevide za *Enciklopedijo Slovenije* (1987–2002) in druge publikacije. Njihovi raziskovalci svoje znanstvene dosežke objavljajo v znanstveni reviji *Geodetski vestnik*, ki od leta 1956 izhaja štirikrat letno.³³⁸ Leta 1985 je izšel *Atlas Slovenije*³³⁹ (slika 18) z enotnim merilom zemljevidov 1 : 50.000, ki so pokrili celotno slovensko ozemlje. Kljub nakladi 60.000 izvodov so ga zaradi izjemnega zanimanja ponatisnili že v letih 1986 in 1987.

334 Ficko, Peter. Šaleški biografski leksikon. Dosegljivo na: <http://www.saleskibiografskileksikon.si/index.php?action=view&tag=39> (dostop: marec 2018).

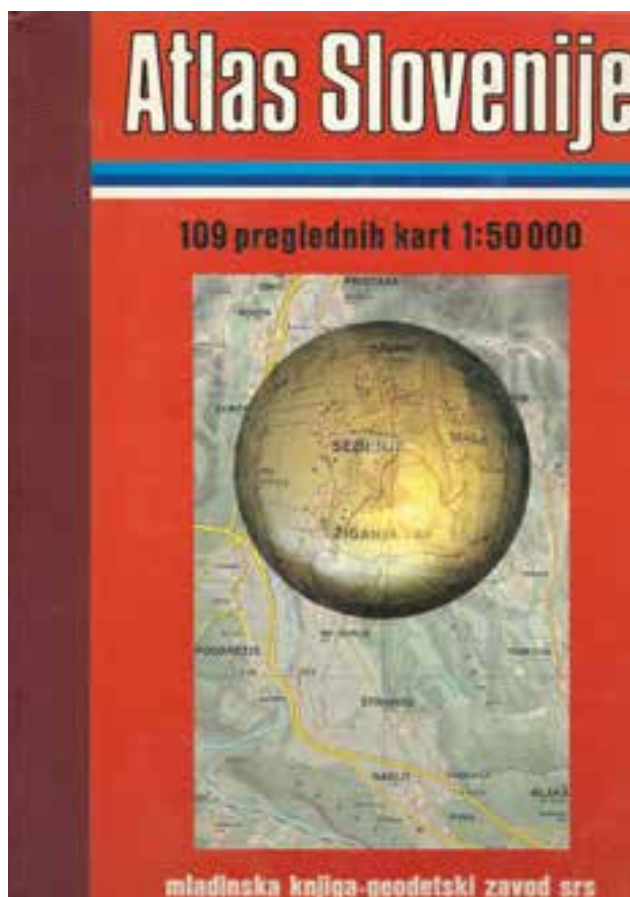
335 Ficko, Peter. *Kamniške in Savinjske Alpe: planinski vodnik*. Ljubljana: Planinska založba pri Planinski zvezi Slovenije, 1973.

336 Pipan, Primož. »Černo, Viljem«. Prispevek za *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, julij 2017.

337 Gosar, Anton. »Ob sedemdesetletnici univerzitetnega profesorja Jožeta Velikonje.« *Geografski vestnik*, 65 (1993), 183–186.

338 Fridl, »Oris«, 51.

339 *Atlas Slovenije*, ur. Vili Kos. Ljubljana: Mladinska knjiga, Geodetski zavod SR Slovenije, 1985.

Slika 18: Naslovnica prve izdaje knjižne uspešnice *Atlas Slovenije* iz leta 1985.

Slovenski potopis tega obdobja so pomembneje zaznamovali novinar Miran Ogrin (1914–1985), ki je obredel tako rekoč ves svet in popotne vtise bralcem posredoval v kar sedmih knjigah, slikar Jože Ciuha (1924–2015) s knjigama *Okameneli smehljaj* o Burmi (1963) in *Pogovori s tišino* o Južni

Ameriki (1967), pisatelj Anton Ingolič (1907–1992) s knjigama *Pri naših v Ameriki* (1964) in *Sibirska srečanja* (1966), psiholog Vid Pečjak (1929–2016), ki je svoje vtise in doživetja strnil v knjigi *Ameriške razglednice* (1970), novinar Zoran Jerin (1925–2005) s knjigo *Himalaja, rad te imam* (1978) in, po izobrazbi geograf, sicer pa novinar Marjan Raztresen (1936–) s knjigo *Kruta gora: jugoslovanski vzpon na Mount Everest* (1979).³⁴⁰

340 Lah, Andrijan. »Slovenski potopis: (Po sledovih razstave v Slovanski knjižnici).« *Jezik in slovstvo*, 29/5 (1984), 163–171.

SKLEP

Z razpadom avstro-ogrske monarhije ter vključitvijo glavnine Slovencev v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, so se razmere za razvoj slovenske geografije korenito spremenile. Znašla se je pred novimi izzivi, med katerimi so bili v ospredju temeljito raziskati ožjo in širšo domovino v novonastalih razmerah, organizirati pedagoško in raziskovalno delo, ju vpeti v mednarodne tokove ter vzpodbuditi publicistično dejavnost.

Po prvi svetovni vojni se je geografska znanost v vodilnih evropskih državah odmaknila od tradicionalnega pojmovanja geografije kot vede o zemeljski obli in spoznavanju zemeljskega površja ter odkrivanju neznanih ali malo znanih predelov in njihovem enciklopedičnem opisovanju. Geografski raziskovalni cilji so se preusmerili k preučevanju medsebojnih vzročnih, in funkcijskih zvez med različnimi pokrajinskimi prvinami in procesi, ki sestavljajo in preoblikujejo prostorsko-pokrajinsko stvarnost, še posebno zvez in medsebojnih učinkovanj med naravo in družbo. Prej prevladujoče opisovanje je nadomestilo znanstveno razglabljanje o problemih. Ob tem se je zaostriło vprašanje dualizma, katerega alternativa je bila kompleksna obravnava prostorsko-pokrajinske stvarnosti kot celote.

V slovenski geografiji je bil v tem obdobju dualizem komaj zaznaven, saj so se takrat še redki raziskovalno usmerjeni geografi praviloma ukvarjali s celotnim, tako naravnim kot družbenim raziskovalnim spektrom.

V razvoju slovenske geografije lahko čas med svetovnima vojnama razčlenimo v dve obdobji. Prvo, tako imenovano ustanovitveno obdobje (trajalo je do leta 1928), je bilo še močno v znaku tradicionalnih tokov, ki so prihajali v glavnem z območja Srednje Evrope. Drugo obdobje je bilo izrazito v znaku pobud prvega slovenskega geografskega akademika Antona Melika in njegove številčno sicer skromne »šole«.

Razvoj je že po dobrih dveh desetletjih prekinila druga svetovna vojna. Šele po njej je slovenska geografija kot ena najmlajših nacionalnih ved pridobila širše možnosti za organizacijski, študijski in vsebinski razmah, vendar je vse do pričetka šestdesetih let prejšnjega stoletja organizacijski okvir za geografijo na univerzi ostal dokaj skromen. Celotno obdobje med letoma 1919 in 1960 so zaznamovali še vedno maloštevilni pripadniki druge generacije slovenskih geografov.

Leti 1960 in 1961 pomenita izrazit mejnik v razvoju slovenske geografije. Takrat je bil dotedanji Geografski inštitut umeščen v okvir Filozofske fakultete kot njen Oddelek za geografijo, s čimer se je matična geografska enota kadrovsko postopoma močno okrepila. Leta 1961 je bil ustanovljen Inštitut za geografijo, leto pozneje pa v okviru novonastale Pedagoške akademije Univerze v Mariboru Oddelek za geografijo.

S tem sta se močno okrepila izobraževanje bodočih geografov in znanstvenoraziskovalno delo, pojavile pa so se posledice organizacijske razdrobljenosti, ki so v znatni meri okrepile težnje k dualizmu. Geografsko raziskovanje se je od podedovanih sestavin fizičnega in družbenega okolja preusmerilo k obravnavanju recentnih pojavov in procesov. Slovenska geografija je v obdobju tretje generacije geografov doživela hiter vzpon, kar dokazuje veliko število opravljenih raziskav in publiciranih znanstvenih del. Močno se je povečalo tudi število geografov, ki so izvajali aplikativne raziskave.

Ob raziskovalnem delu so slovenski geografi sproti odkrivali in analizirali razvojne probleme, ki jih je praksa zaradi slabe povezanosti z znanostjo običajno zaznala mnogo pozneje, navadno šele takrat, ko so zaradi nastale škode ali razvojnih težav problemi postali splošno aktualni. Opozarjali so na primer na onesnaževanje okolja, odseljevanje prebivalstva in razkrajanje kulturne pokrajine na obsežnih območjih Slovenije. Razkrivali so tudi izjemno občutljivost in ranljivost kraškega površja in podzemlja.

V tem obdobju je prišlo do izrednega razmaha znanstvene publicistike. Že uveljavljeni reviji *Geografski vestnik* ter mlajšima

*Geografskemu zborniku in Geografskemu obzorniku sta se pridružili
reviji Geographica Slovenica in Dela.*

Novo prelomnico v razvoju slovenske geografije pomeni osamosvojitve Slovenije leta 1991, ki je domoznanski vedi, kakršna je geografija, prinesla nove priložnosti in izzive. Teh so se najbolj zavzeto lotili pripadniki četrte generacije slovenskih geografov, o čemer poročamo v tretjem, zadnjem delu članka.

VIRI IN LITERATURA

- Atlas Slovenije, ur. Vili Kos. Ljubljana: Mladinska knjiga, Geodetski zavod SR Slovenije, 1985.
- Badjura, Rudolf. Ljudska geografija: terensko izrazoslovje. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1953.
- Badjura, Rudolf. Ljudska geografija: terensko izrazoslovje. Del 2, Rešeto umetnih in ljudskih zemljepisnih izrazov. Ljubljana: samozaložba, 1957.
- Badjura, Rudolf. Na Triglav, v kraljestvo Zlatorogovo! Ljubljana: H. Badiura, 1913.
- Badjura, Rudolf. »Slovensko in nemško geografsko sedlo.« Geografski vestnik, 22 (1950), 138–170.
- Badjura, Rudolf. Sto izletov po Gorenjskem, Dolenjskem, Notranjskem: Ljubljana: samozaložba, 1930.
- Belec, Borut. Ljutomersko–ormoške gorice: agrarna geografija. Maribor: Obzorja, 1968.
- Blaznik, Pavle. »Bitenj.« Geografski vestnik, 4 (1928), 3–66.
- Blaznik, Pavle. »Posestne razmere v Selški dolini.« Geografski vestnik, 10 (1934), 88–98.
- Bohinec, Valter. »K morfologiji in glaciologiji rateške pokrajine.« Geografski vestnik, 11 (1935), 100–132.
- Bohinec, Valter. »Ljubljanska mestna aglomeracija in njena antropogeografska meja.« Geografski vestnik, 2/1 (1926), 22–35.
- Bohinec, Valter. »Nil in dežela Egipčanov. Del 1: Narava.« Svet: slovenska poljudnoznanstvena knjižica, 1/6 (1944), 129 strani.
- Bohinec, Valter. »Po vaseh in mestih Slovenske Istre.« Turistični vestnik, 3 (1956), 89–104.
- Bohinec, Valter. »Postglacialno Korénško jezero.« Geografski vestnik, 14 (1938), 98–106.
- Bohinec, Valter. »Profesorju Oskarju Reyi v spomin.« Geografski vestnik, 52 (1980), 208–209.
- Bohinec, Valter. »Razvoj geografije v Slovencih.« Geografski vestnik, 1/1 (1925), 1–24.
- Bohinec, Valter. Slovenske dežele na zemljevidih od 16. do 18. stoletja. Ljubljana: Cankarjeva založba, Trubarjev antikvariat, 1969.
- Bohinec, Valter. »Županova jama.« Geografski vestnik, 2/4 (1927), 156–168.
- Bohinec, Valter in Roman Savnik. »Kako je nastalo geografsko društvo Slovenije.« Geografski vestnik, 44 (1972), 161–165.
- Borko, Miran. »Ob smrti prof. Janka Pučnika (1916–1982).« Geografski vestnik, 54 (1982), 140–141.
- Bračič, Vladimir. Vinorodne Haloze: socialno–geografski problemi s posebnim ozirom na viničarstvo. Maribor: Obzorja, 1967.
- Bračič, Vladimir. Ptujsko polje: historično socialnogeografska študija. Maribor: Obzorja, 1975.
- Bračič, Vladimir. Gozdnate Haloze: socialnogeografska študija. Maribor: Obzorja, 1982.

- Bračič, Vladimir. Dravinjske gorice s Podpohorskimi goricami: družbenogeografska študija. Maribor: Obzorja, 1985.
- Brinovec, Slavko. Kako poučevati geografijo: didaktika pouka. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2004.
- Capuder, Karl. Naša država: zemljepisni pregled s statističnimi tabelami. Maribor: Tiskarna sv. Cirila, 1919.
- Cigale, Dejan. »Osemdeset let prof. dr. Matjaža Jeršiča.« Dela, 42 (2014), 153–154.
- Čerček, Edvard. »Planine v južnih Kamniških Alpah.« Geografski vestnik, 20–21 (1948–1949), 37–85.
- Černe, Andrej. »Akademik prof. dr. Igor Vrišer – utemeljitelj slovenske geografske regionalno planerske šole.« Geografski vestnik, 85/1 (2013), 105–108.
- Fajgelj, Vlado. »Planine v vzhodnem delu Savinjskih Alp.« Geografski vestnik, 25 (1953), 123–166.
- Ficko, Peter. Kamniške in Savinjske Alpe: planinski vodnik. Ljubljana: Planinska založba pri Planinski zvezi Slovenije, 1973.
- Ficko, Peter. Šaleški biografski leksikon. Dosegljivo na: <http://www.saleskibiografskileksikon.si/index.php?action=view&tag=39> (dostop: marec 2018).
- Fridl, Jerneja. »Oris razvoja kartografije in geografije.« V: Geografski atlas Slovenije: država v prostoru in času, ur. Jerneja Fridl, Drago Kladnik, Milan Orožen Adamič, Drago Perko in Aleš Pogačnik, 50–51. Ljubljana: DZS, 1998.
- Gabrovec, Matej. »Milan Natek – osemdesetletnik.« Geografski vestnik, 85/1 (2013), 111–112.
- Gabrovec, Matej in Mauro Hrvatin. »V spomin Milanu Šifrerju.« Geografski vestnik, 88/1 (2016), 153–154.
- Gams, Ivan. Kras v Sloveniji v prostoru in času. Ljubljana: Založba ZRC, 2003.
- Gams, Ivan. Kras: zgodovinski, naravoslovni in geografski oris. Ljubljana: Slovenska matica, 1974.
- Gams, Ivan. »Načrtovanje jugoslovanskega in slovenskega nacionalnega atlasa.« Geografski vestnik, 39 (1967), 163–167.
- Gams, Ivan. »O pomenu Antona Melika za slovensko geografijo.« Geografski vestnik, 78/1 (2006), 79–86.
- Gams, Ivan. »Ob sedemdesetletnici dr. Jurija Kunaverja.« Geografski vestnik, 75/1 (2003), 136–137.
- Gams, Ivan. Osnove pokrajinske ekologije. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1986.
- Gams, Ivan. Pohorsko Podravje: razvoj kulturne pokrajine = Pohorsko Podravje: développement du paysage culturel. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1959.
- Gams, Ivan. »Prof. dr. Valter Bohinec – sedemdesetletnik.« Geografski vestnik, 40 (1968), 173–177.
- Gams, Ivan. »Regionalna geografija – vrh ali anahronizem metodične geografije.« Geografski obzornik, 24/1–2 (1977), 41–45.

- Gams, Ivan. »Stanje in perspektive slovenske raziskovalne geografije.« Geografski vestnik, 55 (1983), 9–18.
- Gams, Ivan. »Univ. prof. dr. Marjan Žagar – šestdesetletnik.« Geografski vestnik, 52 (1980), 205–207.
- Gams, Ivan, Peter Habič, Vladimir Klemenčič, Jurij Kunaver, Avguštin Lah, Darko Radinja in Igor Vrišer. »Razprava o geografiji.« Geografski vestnik, 53 (1981), 85–92.
- Gašperič, Primož. »Cartographic images of Slovenia through time = Kartografske upodobitve Slovenije skozi čas.« Acta Geographica Slovenica, 47/2 (2007), 245–273.
- Gavazzi, Artur. »O meteoroloških postajah v Sloveniji.« Geografski vestnik, 1/1 (1925), 55–61.
- Geografija Slovenije, ur. Ivan Gams in Igor Vrišer. Ljubljana: Slovenska matica, 1998.
- Geografski terminološki slovar, ur. Kladnik, Drago, Franc Lovrenčak, Milan Orožen Adamič, Marjeta Humar in Borislava Košmrlj-Levačič. Ljubljana: Založba ZRC, 2005.
- Geršič, Matjaž, Borut Batagelj, Herman Berčič, Ljudmila Bokal, Aleš Guček, Janez Kavar, Stane Kocutar, Blaž Komac, Zvezdan Marković, Peter Mikša in Blaž Torkar. Rudolf Badjura – življenje in delo. Geografija Slovenije 29. Ljubljana: Založba ZRC, 2014.
- Geršič, Matjaž in Blaž Komac. »Geografski opus Rudolfa Badjura.« Geografski vestnik, 86/2 (2014), 73–84.
- Gosar, Anton: »Geography in Slovenia.« Slovene Studies, 15/1-2 (1993), 197–204.
- Gosar, Anton. »Ob sedemdesetletnici univerzitetnega profesorja Jožeta Velikonje.« Geografski vestnik, 65 (1993), 183–186.
- Gosar, Lojze. »Pavle Mihevc – sedemdesetletnik.« Geografski vestnik, 78/2 (2006), 127–128.
- Habe, France. »Toplinski odnošaji na izvirih Ljubljance.« Geografski vestnik, 12-13 (1936-1937), 53–61.
- Habič, Peter. Kraški svet med Idrijco in Vipavo: prispevek k poznavanju razvoja kraškega reliefa = The Karstic region between the Idrijca and Vipava rivers: a contribution to the study of development of the Karst relief. Dela 11. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1968.
- Hribar, France, France Habe in Roman Savnik. »Podzemeljski svet Prestranškega in Slavinskega Ravnika.« Acta carsologica, 1 (1955), 91–147.
- Ilešič, Svetozar. Die Flurformen Slowenines im Lichte der europäischen Flurforschung. Kallmünz/Regensburg: M. Lassleben, 1959.
- Ilešič, Svetozar. »† Dr. Henrik Tuma.« Geografski vestnik, 11 (1935), 189–190.
- Ilešič, Svetozar. »† Dr. Jože Rus (20. 3. 1888–25. 3. 1945).« Geografski vestnik, 17/1-4 (1945), 118–120.
- Ilešič, Svetozar. »Geografija na razpotjih.« Geografski vestnik, 46 (1974), 3–9.
- Ilešič, Svetozar. »Geografska regionalizacija Jugoslavije.« Geografski vestnik, 33 (1961), 3–23.
- Ilešič, Svetozar. Gospodarska geografija sveta. 1: Amerika. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1952.

Ilešič, Svetozar. Gospodarska geografija sveta. 2: Afrika, Južna Azija, Avstralija z Oceanijo in južnim polarnim svetom. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1957.

Ilešič, Svetozar. Gospodarska in politična geografija sveta. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1947.

Ilešič, Svetozar. »Klimatska območja Jugoslavije.« Geografski obzornik, 17/3-4 (1970), 4-10.

Ilešič, Svetozar. »Kmetijska naselja na vzhodnem Gorenjskem.« Geografski vestnik, 9 (1933), 3-94.

Ilešič, Svetozar. »Načelna razglabljanja o geografiji v socialistični Evropi.« Geografski vestnik, 46 (1974), 75-80.

Ilešič, Svetozar. »Nekaj besed ob priliki proslavljanja šestdesetletnice geografskega društva Slovenije.« Geografski vestnik, 55 (1983), 3-7.

Ilešič, Svetozar. »Nekaj smernic v sodobnem morfogenetskem proučevanju.« Geografski vestnik, 1213 (1936/1937), 114-156.

Ilešič, Svetozar. »Ob sedemdesetletnici profesorja Antona Melika.« Geografski vestnik, 32 (1960), 3-9.

Ilešič, Svetozar. »Ob smrti dr. Vitala Manohina (1914-1970).« Geografski vestnik, 42 (1970), 158.

Ilešič, Svetozar. »Ob šestdesetletnici geografskega društva Slovenije.« Geografski vestnik, 54 (1982), 3-7.

Ilešič, Svetozar. Obča geografija: priročnik za gimnazije in druge srednje šole. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1967.

Ilešič, Svetozar. »Planine ob dolnji Zilji.« Geografski vestnik, 7 (1931), 120-148.

Ilešič, Svetozar. Pogledi na geografijo: teoretsko-metodološki prispevki, razprave in poročila. Ljubljana: Partizanska knjiga, 1979.

Ilešič, Svetozar. »Problemi geografske rajonizacije ob primeru Slovenije.« Geografski vestnik, 2930 (1957-1958), 83-140.

Ilešič, Svetozar. »Profesor Silvo Kranjec – osemdesetletnik.« Geografski vestnik, 44 (1972), 201-202.

Ilešič, Svetozar. »Rečni režimi v Jugoslaviji.« Geografski vestnik, 19 (1947), 1-111.

Ilešič, Svetozar. »Redakcijska zasnova in struktura predvidene regionalno-geografske monografije Slovenije.« Geografski vestnik, 53 (1981), 103-114.

Ilešič, Svetozar. Sistemi poljske razdelitve na Slovenskem = La physionomie parcellaire des champs en Slovénie. Dela 2. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1950.

Ilešič, Svetozar. »Slovenska geografija v petdesetih letih slovenskega geografskega društva.« Geografski vestnik, 44 (1972), 165-180.

Ilešič, Svetozar. »Slovenske pokrajine.« Geografski obzornik, 3 (1956), 25-38.

Ilešič, Svetozar. »Slovenske pokrajine.« Geografski vestnik, 44 (1972), 9-31.

Ilešič, Svetozar. »Škofjeloško hribovje.« Geografski vestnik, 15 (1938), 48-98.

Ilešič, Svetozar. »Terase na Gorenjski ravnini.« Geografski vestnik, 11 (1935), 132-167.

- Ilešič, Svetozar. »Vladko Fajgelj († 26. junija 1956).« *Geografski vestnik*, 27–28 (1955–1956), 436–437.
- Ilešič, Svetozar. »Za enotnost geografije.« *Geografski vestnik*, 26 (1954), 157–161.
- Jeršič, Matjaž. *Turistična geografija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 1985.
- Jordan, Bogdan. »Planine v Karavankah.« *Geografski vestnik*, 17/1–4 (1945), 40–104.
- Južnič, Stanislav in Rožle Bratec Mrvar: »Pouk geografije na Slovenskem v kronološkem zaporedju.« V: Blaž Kocen in začetki pouka geografskih vsebin ter geografije med Slovenci, razstavni katalog. Slovenski šolski muzej. Dosegljivo na: <http://www.ssolski-muzej.si/slo/exhibits.php?item=83> (dostop: marec 2018).
- Karlin, Alma. *Einsame Weltreise*. Minden i. W., Berlin, Leipzig: W. Kohler, 1928. Dosegljivo na: https://de.wikipedia.org/wiki/Alma_Karlin#/media/File:Alma_M_Karlin_-_aus_Einsame_Weltreise.jpg (dostop: februar 2019).
- Karlin, Alma M. *Samotno potovanje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1969.
- Kert, Božidar. »Ludvik Olas – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 72/2 (2000), 87–89.
- Kert, Božidar in Ludvik Olas. »Borut Belec – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 73/1 (2001), 101–102.
- Kladnik, Drago. »Bohinec, Valter«. *Prispevek za Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, junij 2017.
- Kladnik, Drago. »Ivan Gams – terminologist, encyclopedist, biographer, and more = Ivan Gams – terminolog, encikloped, biograf in še kaj.« *Acta geographica Slovenica*, 53/2 (2013), 215–240.
- Kladnik, Drago. »Naravnogeografske členitve Slovenije.« *Geografski vestnik*, 68 (1996), 129–153.
- Kladnik, Drago. *Podomačena tuja zemljepisna imena v slovenskih atlasih sveta. Geografija Slovenije 14*. Ljubljana: Založba ZRC, 2007.
- Kladnik, Drago. »Slovenian geography and geographical names.« V: *Geographical tidbits from Slovenia: special issue on the occasion of the 32nd International Geographical Congress in Cologne*, ur. Matija Zorn, Matija, Rok Ciglič in Drago Perko, 237–249. Ljubljana: Association of Slovenian Geographers: = Zveza geografov Slovenije, 2012.
- Kladnik, Drago. »Tuja zemljepisna imena v slovenskem jeziku: razvojni vidiki in problematika njihove rabe.« *Doktorska disertacija*, Ljubljana: Filozofska fakulteta UL, 2006.
- Kladnik, Drago. »V spomin Lojzetu Gosarju (22. avgust 1932–14. januar 2014).« *Geografski vestnik*, 87/1 (2015), 147–150.
- Klemenčič, Matjaž in Vladimir Klemenčič. *Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni: (izbrana poglavja)*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba, 2006.
- Klemenčič, Vladimir. »O položaju slovenske geografije.« *Geografski vestnik*, 48 (1976), 3–7.

Klemenčič, Vladimir. »O Vrišerjevih dilemah in dejanskem stanju slovenske geografije v času delovanja tretje generacije slovenskih geografov.« *Geografski vestnik*, 81/2 (2010), 95–104.

Klemenčič, Vladimir. »Vloga slovenske geografije v mednarodni predstavitvi Slovenije.« *Geografski vestnik*, 67 (1995), 121–126.

Klemenčič, Vladimir. *Pokrajina med Snežnikom in Slavnikom: gospodarska geografija*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1959.

Klemenčič, Vladimir. »V spomin pokojnemu Jakobu Medvedu.« *Geografski vestnik*, 51 (1979), 210–212.

Kozina, Jani. »Savnik, Roman«. Prispevek za *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, september 2016.

Krajevni leksikon Dravske banovine, ur. Guido Zupan. Ljubljana: Uprava Krajevnega leksikona Dravske banovine v Ljubljani, Zveza za tujski promet za Slovenijo v Ljubljani, 1937.

Krajevni leksikon Slovenije. 1. knjiga: Zahodni del Slovenije, ur. Roman Savnik. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1968.

Krajevni leksikon Slovenije. 2. knjiga: Jedro osrednje Slovenije in njen jugovzhodni del, ur. Roman Savnik. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1971.

Krajevni leksikon Slovenije. 3. knjiga: Svet med Savinjskimi Alpami in Sotlo, ur. Roman Savnik. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1976.

Krajevni leksikon Slovenije. 4. knjiga: Podravje in Pomurje, ur. Roman Savnik. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1980.

Kranjc, Andrej. »Igor Vrišer (1930–1913).« *Letopis SAZU*, 64 (2014), 223–226.

Kranjc, Andrej. »Ivan Gams – karstologist = Ivan Gams – krasoslovec.« *Acta geographica Slovenica*, 53/1 (2013), 9–21.

Kranjc, Andrej. »Ob osemdesetletnici dr. Franceta Habeta.« *Geografski vestnik*, 61 (1989), 197–198.

Kranjc, Andrej. »Prispevek Petra Habiča k poznavanju hidrologije krasa.« *Geografski vestnik*, 71 (1999), 176–180.

Kranjc, Andrej. »Prof. dr. Vladimir Klemenčič – Ambasador Republike Slovenije v znanosti.« *Geografski vestnik*, 64 (1992) 247.

Kranjec, Silvo. »Geografija.« V: *Slovenska matica 1864–1964*, ur. France Bernik, 195–219. Ljubljana: Slovenska matica, 1964.

Kunaver, Jurij. *Naš alpski svet*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1979.

Kunaver, Jurij. »Dr. Metod Vojvoda – šestdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 69 (1997), 231–234.

Kunaver, Jurij. *Ob bregovih Soče*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1991.

Kunaver, Jurij. *Pavel Kunaver – Sivi volk: pričevanja o vzgojitelju, geografu, alpinistu drenovcu, jamarju, skavtu – taborniku, astronomu, umetniku, naravovarstveniku in pisatelju*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2018.

Kunaver, Jurij. »Petinosemdeset let dr. Romana Savnika.« *Geografski vestnik*, 32 (1960), 3–9.

- Kunaver, Jurij. »Profesor France Planina – devetdesetletnik.« Geografski vestnik, 63 (1991), 171–172.
- Kunaver, Jurij. »Slavko Brinovec – sedemdesetletnik.« Geografski vestnik, 78/1 (2006), 112–115.
- Kunaver, Jurij. »V spomin Mirku Bogiću (1916–2016).« .« Geografski vestnik, 89/1 (2017), 139–143.
- Kunaver, Pavel. Cerkniško jezero. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1961.
- Kunaver, Pavel. Kraški svet in njegovi pojavi: poljudnoznanstven spis s slikami. Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1922.
- Kunaver, Pavel. Na planine! Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1921.
- Kunaver, Pavel. »Roke proč od cerkniških voda! : Odločen poseg v idiliko Cerkniškega jezera: največja oskrumba slovenske narave.« Delo, 19. november 1969, 6.
- Kunaver, Pavel. »Triglavski ledenik in njegova skrivnost – brezno.« Planinski vestnik, 59/9 (1959), 387–394.
- Kunaver, Pavel. Tuji svetovi, neznana morja. Ljubljana: Glavni odbor Prešernove družbe, 1966.
- Lah, Andrijan. »Slovenski potopis: (Po sledovih razstave v Slovanski knjižnici).« Jezik in slovstvo, 29/5 (1984), 163–171.
- Lah, Avguštin. Ljubljansko Barje: problemi urejevanja in gospodarskega izkoriščanja v obdobju 1945–1961. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1965.
- Lah, Avguštin in Igor Vrišer. Sodobni svet: družbena geografija. 1, Svetovno prebivalstvo. Maribor: Obzorja, 1969.
- Lah, Avguštin in Igor Vrišer. Sodobni svet: družbena geografija. 2, Svetovno gospodarstvo. Maribor: Obzorja, 1969.
- Leban, Vladimir. »Doseljevanje v Ljubljano.« Geografski vestnik, 18 (1946), 60–93.
- Leban, Vladimir. »Kmetijska zemlja v Sloveniji.« Geografski vestnik, 19 (1947), 139–149.
- Lipoglavšek Rakovec, Slava. »Slovenski izseljenci.« Geografski vestnik, 22 (1950), 3–60.
- Lipoglavšek Rakovec, Slava. »Tržič: Mestna geografija.« Geografski zbornik, 2 (1954), 115–186.
- Longyka, Igor. »Prikazi slovenskega ozemlja.« V: Ilustrirana zgodovina Slovencev, ur. Marko Vidic, 443–483. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999.
- Lovrenčak, Franc. »Dr. France Bernot – sedemdesetletnik. Geografski vestnik, 65 (1993), 186–187.
- Lovrenčak, Franc. Osnove biogeografije. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2003.
- Lovrenčak, Franc. Pedogeografija. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 1994.
- Manohin, Vitalij. »Podnebje Ljubljane.« Geografski vestnik, 17 (1945), 3–48.
- Medved, Jakob. Mežiška dolina: socialnogeografski razvoj zadnjih sto let. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1967.

- Melik, Anton. Amerika in ameriška Slovenija: popotni zapiski. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1956.
- Melik, Anton. »Bohinjski ledenik.« Geografski vestnik, 5 (1929–1930), 1–39.
- Melik, Anton. »Bovec in Bovško: regionalnogeografska študija.« Geografski zbornik, 7 (1962), 309–388.
- Melik, Anton. »Druga svetovna vojna in mi geografi.« Geografski vestnik, 17 (1945), 105–115.
- Melik, Anton. »Fluvialni elementi v Krasu.« Geografski zbornik, 6 (1961), 333–362.
- Melik, Anton. »Izvenalpske planine na Slovenskem.« Geografski zbornik, 4 (1956), 275–307.
- Melik, Anton. Jugoslavija: zemljepisni pregled, 1. del. Ljubljana: Tiskovna zadruga, 1921.
- Melik, Anton. »Kmetiska naselja na Slovenskem.« Geografski vestnik, 9 (1933), 129–165.
- Melik, Anton. Kolonizacija Ljubljanskega barja. Ljubljana: Tiskovna zadruga, 1927.
- Melik, Anton. Kozolec na Slovenskem. Ljubljana: Znanstveno društvo, 1931.
- Melik, Anton. »Mlini na Slovenskem.« Geografski vestnik, 25 (1953), 3–26.
- Melik, Anton. »Nova glaciološka spoznanja v Julijskih Alpah.« Geografski zbornik, 3 (1954), 6–49.
- Melik, Anton. »Pisava krajevnih imen.« Geografski vestnik, 4 (1928), 129–130.
- Melik, Anton. Planine v Julijskih Alpah. Ljubljana: SAZU, 1950.
- Melik, Anton. »Pliocenska Soča.« Geografski zbornik, 4 (1956), 129–157.
- Melik, Anton. »Pliocensko porečje Ljubljanice.« Geografski vestnik, 4 (1928), 69–88..
- Melik, Anton. Posavska Slovenija, Slovenija 3. Ljubljana: Slovenska matica, 1959.
- Melik, Anton. »Razvoj železnic na ozemlju Jugoslavije.« Geografski vestnik, 14 (1938), 118–134.
- Melik, Anton. Slovenija: geografski opis. Ljubljana: Slovenska matica, 1935.
- Melik, Anton. Slovenija I: geografski opis II: Splošni del. Ljubljana: Slovenska matica, 1936.
- Melik, Anton. Slovenski alpski svet, Slovenija 1. Ljubljana: Slovenska matica, 1954.
- Melik, Anton. Slovensko primorje, Slovenija 4. Ljubljana: Slovenska matica, 1960.
- Melik, Anton. Štajerska s Prekmurjem in Mežiško dolino, Slovenija 2. Ljubljana: Slovenska matica, 1957.
- Melik, Anton. Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna, 1923.
- Melik, Anton. »† Dr. Alfred Šerko (17. februarja 1910 – 7. septembra 1948).« Geografski vestnik, 20–21 (1948–1949), 339–341.
- Meze, Drago. Gornja Savinjska dolina: nova dognanja o geomorfološkem razvoju pokrajine = La vallée supérieure de la Savinja: nouvelles constatations dans le développement géomorphologique de la région. Dela 10. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1966.

- Natek, Karel. »Stanje in prihodnost poljudnoznanstvenega pisanja v slovenski geografiji.« *Dela*, 40 (2013), 197–214.
- Natek, Milan. »Beli Severju v spomin.« *Geografski vestnik*, 76/1 (2003), 107–109.
- Natek, Milan. »Dr. Dragu Mezetu v spomin.« *Geografski vestnik*, 75/2 (2003), 128–132.
- Natek, Milan. »Dr. Marko Žerovnik – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 74/1 (2002), 116–117.
- Natek, Milan. »Jubilej prof. Slave Rakovec-Lipoglavšek.« *Geografski vestnik*, 69 (1997), 227–228.
- Natek, Milan. »Marko Kolbezen – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 74/1 (2002), 117–118.
- Natek, Milan. »Mavricij Zgonik – devetdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 72/2 (2000), 85–87.
- Natek, Milan. »Prof. dr. Anton Sore.« *Geografski vestnik*, 67 (1995), 197–201.
- Natek, Milan. »V spomin Juliju Titlu.« *Geografski vestnik*, 86/1 (2014), 89–91.
- Natek, Milan in Drago Perko. 50 let Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. *Geografija Slovenije 1*. Ljubljana: Založba ZRC, 1999.
- »Ob stoletnici rojstva A. Melika,« ur. Darko Radinja. *Geografski vestnik*, 62 (1990), 3–78.
- Ogrin, Darko. »Ob smrti dr. Danila Furlana.« *Geografski vestnik*, 75/1 (2003), 130–132.
- Olas, Ludvik. »Prof. dr. Božidar Kert – sedemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 70 (1998), 230–232.
- Pak, Mirko. »Družbeno geografski razvoj Zgornjega Dravskega polja.« *Geografski zbornik*, 11 (1969), 283–402.
- Pak, Mirko. »Nekaj misli o položaju v slovenski geografiji.« *Geografski vestnik*, 53 (1981), 73–83.
- Perko, Drago. »Contribution of Ivan Gams to Slovenia's regional geography and regionalization = Prispevek Ivana Gamsa k regionalni geografiji in regionalizacijam Slovenije.« *Acta geographica Slovenica*, 53/2 (2013), 241–256.
- Perko, Drago in Matija Zorn. »Geography in Slovenia.« V: *Geographical tidbits from Slovenia: special issue on the occasion of the 32nd International Geographical Congress in Cologne*, ur. Matija Zorn, Rok Ciglič in Drago Perko, 9–21. Ljubljana: Association of Slovenian Geographers: = Zveza geografov Slovenije, 2012.
- Perko, Drago in Matija Zorn. »Sedemdeset let raziskovanj na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU.« *Geografski vestnik*, 88/2 (2016), 133–162.
- Perko, Drago in Matija Zorn. »Zgodovina Geografskega vestnika.« *Geografski vestnik*, 80/2 (2008), 9–27.
- Pipan, Primož. »Černo, Viljem«. Prispevek za *Novi slovenski biografski leksikon*, Ljubljana, julij 2017.
- Planina, France. »Dr. Pavle Blaznik – osemdesetletnik.« *Geografski vestnik*, 55 (1983), 125–127.
- Planina, France. *Jugoslavija*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1968.
- Planina, France. *Poljanska in Selška dolina*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1962.

- Planina, France. Slovenija in njeni kraji. Ljubljana: Prešernova družba, 1963.
- Planina, France. Škofja Loka z bližnjo okolico. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1962.
- Plut, Dušan. »Geografija in humana ekologija.« Geografski vestnik, 58 (1986), 87–95.
- Plut, Dušan. »Ob 70-letnici poučevanja in raziskovanja geografije na ljubljanski univerzi.« Dela, 6 (1989), 1–8.
- Plut, Dušan. »Prof. dr. Darko Radinja (11. 1. 1927–9. 12. 2016).« Dela, 46 (2016), 183–185.
- Polajnar Horvat, Katarina. »Gavazzi (Franović), Artur«. Prispevek za Novi slovenski biografski leksikon, Ljubljana, avgust 2016.
- Potočnik Slavič, Irma. »Začetki Geografskega obzornika: Geografski obzornik v šestdesetih in sedemdesetih letih 20. stoletja ali Geografski obzornik postane polnoleten.« Geografski obzornik, 50/3–4 (2003), 34–35.
- Pučnik, Janko. Velika knjiga o vremenu. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1980.
- Radinja, Darko. »O kompleksnosti geografije in izven nje.« Geografski vestnik, 49 (1977), 25–30.
- Rebernik, Dejan. »Mirko Pak– sedemdesetletnik.« Geografski vestnik, 78/2 (2006), 132–133.
- Regionalni prostorski plan za območje SR Slovenije: stanje v prostoru in razvojne težnje, ur. Matjaž Jeršič in Peter Svetik. Ljubljana: Zavod SR Slovenije za regionalno prostorsko planiranje, 1973.
- Reja, Oskar. »Navali hladnega in toplega zraka v Dravsko banovino.« Geografski vestnik, 10 (1934), 66–88.
- Repe, Blaž. »dr. Franc Lovrenčak, redni profesor v pokoju – sedemdesetletnik.« Geografski vestnik, 83/2 (2011), 105–113.
- Repolusk, Peter. »Klemenčič, Vladimir«. Prispevek za Novi slovenski biografski leksikon, Ljubljana, december 2016.
- Reya, Oskar. »Najvišje in najnižje temperature v Sloveniji.« Geografski vestnik, 15 (1939), 3–26.
- Rus, Jože. Istorijske osnove etničnog i kulturnog stanja kod Slovenaca. Glasnik geografskega društva, 5 (1921), 180–188.
- Rus, Jože. »Jedro kočevskega vprašanja: zgodovina, sedanost in bodočnost kočevskega gospodarstva in njegovih prirodnih in socialnih podlag.« Kočevski zbornik: razprave o Kočevski in njenih ljudeh, 1 (1939), 131–173.
- Rus, Jože. Slovenska zemlja: kratka analiza njene zgradnje in izoblike. Ljubljana: Zvezna tiskarna in knjigarna, 1924.
- Rus, Jože. »Vaške table in vaška imena.« Geografski vestnik, 14 (1938), 1–8.
- Savnik, Roman. »Hidrografsko zaledje Planinskega polja.« Geografski vestnik, 32 (1960), 213–223.
- Savnik, Roman. »Problemi Piranskih solin.« Geografski zbornik, 9 (1965), 59–82.
- Savnik, Roman. »Solarstvo Šavrinskega primorja.« Geografski vestnik, 23 (1951), 137–155.

- Seznam ambasadorjev Republike Slovenije v znanosti. Dosegljivo na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_ambasadorjev_Republike_Slovenije_v_znanosti (dostop: marec 2018).
- Simonič, Ivan. »Geografski pregled kočevskega jezikovno mešanega ozemlja.« Kočevski zbornik: razprave o Kočevski in njenih ljudeh, 1 (1939), 7–43.
- Simonič, Ivan. »Zgodovina kočevskega ozemlja.« Kočevski zbornik: razprave o Kočevski in njenih ljudeh, 1 (1939), 45–130.
- Slovenija: pokrajine in ljudje, ur. Drago Perko in Milan Orožen Adamič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998.
- Slovenska kraška terminologija, ur. Ivan Gams v sodelovanju z Jurijem Kunaverjem in Darkom Radinjo. Ljubljana: Katedra za fizično geografijo Oddelka za geografijo Filozofske fakultete, 1973.
- Šelih, Alenka. Pozabljeni polovici: Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem. Ljubljana: Tuma in SAZU, 2007.
- Šerko, Alfred. »Barvanje podtalnic v Sloveniji.« Geografski vestnik, 18 (1946), 125–139.
- Šerko, Alfred. »Kraški pojavi v Jugoslaviji.« Geografski vestnik, 19 (1947), 43–70.
- Špes, Metka. »Ob smrti dr. Avgušтина Laha.« Geografski vestnik, 82/2 (2010), 126–128.
- Titl, Julij. Socialnogeografski problemi na koprskem podeželju. Koper: Lipa, 1965.
- Topole, Maja. »Ilešič, Svetozar«. Prispevek za Novi slovenski biografski leksikon, Ljubljana, december 2016.
- Topole, Maja. »Vrišer, Igor«. Prispevek za Novi slovenski biografski leksikon, Ljubljana, januar 2017.
- Toporišič, Jože. Slovenska slovnica, 4., prenovljena in razširjena izdaja. Maribor: Založba Obzorja, 2000.
- Tuma, Henrik. Imenoslovje Julijskih Alp. Ljubljana: Slovensko planinsko društvo, 1929.
- Tuma, Henrik. »Toponomastika.« Geografski vestnik, 1/2 (1925), 86–97.
- Veliki atlas sveta, ur. Jakob Medved in Borut Ingolič. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1972.
- Vrišer, Igor. Agrarna geografija. Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 1995.
- Vrišer, Igor. »Andrej Briški – šestdesetletnik.« Geografski vestnik, 62 (1990), 177–179.
- Vrišer, Igor. »Aplikacija geografije za družbene potrebe.« Geografski vestnik, 62 (1990), 147–154.
- Vrišer, Igor. »Dr. Vladimir Kokole – šestdesetletnik.« Geografski vestnik, 57 (1985), 107–109.
- Vrišer, Igor. »Geografija – humanistična veda.« Geografski vestnik, 58 (1986), 83–85.
- Vrišer, Igor. »Geografske dileme.« Geografski vestnik, 79/1 (2007), 77–84.
- Vrišer, Igor. »Nove meje geografije.« Geografski vestnik, 47 (1975), 3–9.
- Vrišer, Igor. »Ob osemdesetletnici dr. Vincenca Malovrha.« Geografski vestnik, 67 (1995), 195–197.
- Vrišer, Igor. »Ob sedemdesetletnici profesorja dr. Vladimira Bračiča.« Geografski vestnik, 61 (1989), 198–200.

- Vrišer, Igor. »Razmišljanja o geografiji.« *Geografski vestnik*, 51 (1979), 83–96.
- Vrišer, Igor. *Regionalno planiranje*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1978.
- Vrišer, Igor. »Slovenski geografi ob smrti akademika profesorja dr. Svetozarja Ilešiča.« *Geografski vestnik*, 57 (195), 3–7.
- Vrišer, Igor. *Urbana geografija*. Ljubljana: Interdisciplinarni podiplomski študij prostorskega in urbanističnega planiranja pri Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo; Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 1984.
- Vrišer, Igor. *Uvod v geografijo: osnove geografskega dela*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1969.
- Vrišer, Igor. »Zapis o regionalni geografiji.« *Geografski vestnik*, 59 (1987), 127–131.
- Vrišer, Igor in Tatjana Šifrer: »Geografska veda v Sloveniji = Geography in Slovenia.« *Geographica lugoslavica*, 1 (1978), 42–58.
- Zgodovina Pedagoške fakultete. Dosegljivo na: <https://www.pef.uni-lj.si/59.html> (dostop: marec 2018).
- Zgonik, Mavricij. *Dravska dolina, novejši razvoj kulturne pokrajine*. Maribor: Obzorja, 1977.
- Zorn, Matija in Blaž Komac. »Contribution of Ivan Gams to Slovenian physical geography and geography of natural hazards = Prispevek Ivana Gamsa k slovenski fizični geografiji in geografiji naravnih nesreč.« *Acta geographica Slovenica*, 53/1 (2013), 23–41.
- Zorn, Matija in Blaž Komac. »The history of *Acta geographica Slovenica* = Zgodovina znanstvene revije *Acta geographica Slovenica*.« *Acta geographica Slovenica*, 50/1 (2010), 7–34.
- Zorn, Matija in Primož Gašperič. »Geografska dediščina – sedem desetletij Zemljepisnega muzeja.« *Geografski vestnik*, 88/1, (2016), 97–120.
- Zupančič, Jernej. »In memoriam: prof. dr. Vladimir Klemenčič (10. 7. 1926–27. 5. 2013).« *Geografski vestnik*, 85/1 (2013), 108–110.
- Žagar, Marjan. »Umrli je dr. Vladimir Leban.« *Geografski vestnik*, 49 (1977), 259–260.
- Žerovnik, Marko. *Ivan Selan: od ponarejanja denarja do slavnega kartografa*. Komenda: Občina, 2012.
- »† Bogdan Jordan (1917–1941).« *Geografski vestnik*, 17/1–4 (1945), 124–125.

KONTAKTI AVTORJEV

AUTHORS' CONTACT INFO

dr. Bojan Balkovec, docent,

Oddelek za zgodovino, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
Aškerčeva cesta 2, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija,
bojan.balkovec@ff.uni-lj.si

Jure Bežan, univerzitetni diplomirani zgodovinar

Strmov 7, SI – 4000 Kranj, Slovenija
jure.bezan@gmail.com

Domen Kaučič, kustos, univerzitetni diplomant španskega jezika in književnosti in univerzitetni magister zgodovinskih znanosti

Muzej novejše zgodovine Slovenije
Celovška cesta 23, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija
kaucic.domen92@gmail.com

dr. Drago Kladnik, znanstveni svetnik

Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Geografski inštitut Antona Melika
Novi trg 2, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija
drago.kladnik@zrc-sazu.si

Maja Vehar, mlada raziskovalka, asistentka

Oddelek za zgodovino, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
Aškerčeva cesta 2, SI – 1000 Ljubljana, Slovenija
maja.vehar@ff.uni-lj.si

